

บทที่ 9

วิวัฒนาการแห่งปรัชญาสารนิยม

เค้าโครงเรื่อง

1. ปรัชญาสารนิยมสำนักที่ 1
2. ปรัชญาสารนิยมสำนักที่ 2
3. ปรัชญาสารนิยมสำนักที่ 3
4. ปรัชญาสมัชทาส
5. ปรัชญาสมัชศกตินา
6. ปรัชญาสารนิยมสมัยใหม่
7. ปรัชญาสารนิยมวิภาษวิธีของ คาร์ล มาร์กซ์
8. คาร์ล มาร์กซ์ ในฐานะนักปรัชญา
9. บุรุษผู้ทำงานตลอดชีวิต
10. อาสาของ คาร์ล มาร์กซ์
11. มอง คาร์ล มาร์กซ์ ในด้านดีและในด้านไม่ดี
12. จุดมคติบางประการของ คาร์ล มาร์กซ์
13. วิภาษวิธีคืออะไร
14. สภาพการณ์ที่ทำให้เกิดปรัชญา มาร์กซ์ิสต์ ขึ้น
15. ลักษณะของปรัชญาสารนิยมวิภาษวิธี
16. ปัญหาเรื่องสสาร

สาระสำคัญ

1. ปรัชญาสารนิยมตะวันตกได้ก่อตัวขึ้น ในระหว่างปี 550-640 ก่อนคริสต์ศักราช ซึ่งมีนักปรัชญาคนสำคัญพอจะนำมากล่าวเป็นเบื้องต้น คือ นักปรัชญากรีกสมัยโบราณ อันได้แก่ ทาเลส (640-550 ก่อน ค.ศ.) ผู้สมญาว่า “บิดาแห่งปรัชญาตะวันตก” ท่านผู้นี้มีความคิดว่า “น้ำเป็นบ่อเกิดของสรรพสิ่ง สรรพสิ่งถือกำเนิดมาจากน้ำ” อะแนกซิมันเนส (590-540 ก่อน ค.ศ.) ท่านผู้นี้มีความคิดว่า “อากาศเป็นส่วนประกอบของสรรพสิ่ง”

เฮราโครดัส (540-475 ก่อน ค.ศ.) ท่านผู้ที่มีความคิดว่า “ไฟเป็นบ่อเกิดของสรรพสิ่ง”
แอมพีโดเคลส (495-435 ก่อน ค.ศ.) ท่านผู้ที่มีความคิดว่า “มูลเหตุของสรรพสิ่งมี 4
อย่างคือ ดิน น้ำ ไฟ และลม และมีพลังอยู่ 2 อย่าง คือ การผลึกและการตั้ง เคมีกริตัส (460-
370 ก่อน ค.ศ.) ท่านผู้นี้เป็นนักปราชญ์นิยม และมีความเชื่อว่า “สรรพสิ่งประกอบด้วย
ปรัมาณ แบ่งแยกอีกไม่ได้ เอกภาพประกอบด้วยปรัมาณนับไม่ถ้วน และมนุษย์ประกอบด้วย
ปรัมาณและมีวิญญาณละเอียดที่สุด กลมเบา กระจัดกระจายอยู่ทั่วร่างกาย และทำให้ร่างกาย
เคลื่อนที่ได้เมื่อมนุษย์ตาย ปรัมาณวิญญานก็กระจัดกระจายไป

2. ปรัชญาสมัยทาส ในระหว่างปี 400-300 ก่อน ค.ศ. ซึ่งเป็นสังคมระบบทาสได้
เจริญสูงงอมเต็มที่ได้มีนักปรัชญาคนสำคัญเกิดขึ้น คือ โซเครตีส (Socrates) เป็นนักคิดคน
แรกของเจ้าผู้ครองทาสในกรุงเอเธนส์ เป็นผู้ให้กำเนิดปรัชญาจิตนิยมและเพลโต (Plato) ผู้
เป็นศิษย์ได้รับเอาความคิดทางปรัชญาของเขามาชี้แจงขยายความให้กว้างขึ้น และจัดเป็น
ระบบปรัชญาซึ่งมีอิทธิพลครอบคลุมไปถึงวิชาการด้านต่าง ๆ เช่น ดาราศาสตร์ ดาราศาสตร์
ฟิสิกส์ ชีววิทยา ศิลปวิทยา ศาสนา รัฐศาสตร์ และสังคมวิทยา ส่วนอริสโตเติล ผู้เป็นศิษย์ของ
โซเครตีส เช่นเดียวกัน ก็ได้สร้างตรรกวิทยา อภิปรัชญา จริยศาสตร์ และสุนทรียศาสตร์ ในยุค
นี้เรียกว่า “ปรัชญายุคทองของกรีก”

3. ปรัชญาสมัยศักดินา อันเป็นยุคที่องค์การศาสนาคริสต์ มีอำนาจทางการเมืองมาก
และถือเอาคัมภีร์ไบเบิล เป็นคลังแห่งความรู้ที่ไม่มีสิ่งอื่นใดเหนือกว่า การค้นคว้าทางวิชาการ
ใด ๆ ต้องถูกจำกัดอยู่ภายใต้ขอบข่ายแห่งคำสอนของศาสนาคริสต์

4. ปรัชญาสารนิยมสมัยใหม่ ยุคนี้เป็นยุคที่วิทยาศาสตร์ได้มีโอกาสเจริญรุดหน้า
ไปตามความผันแปรของระบบสังคม การเคลื่อนไหวทางวัฒนธรรมครั้งใหญ่ก็ได้เกิดขึ้น ใน
ระหว่างศตวรรษที่ 14-16 ด้วยเหตุนี้ ปรัชญาสารนิยมและปรัชญาจิตนิยมก็พลอยได้มีโอกาส
กลับฟื้นคืนชีพขึ้นมาอีกครั้งหนึ่ง และก็มีนักปรัชญาที่มีชื่อเสียงหลายท่าน เช่น ฮอบส์ เจ้าของ
ทฤษฎีจักรกลนิยม ได้อาศัยหลักกลศาสตร์มาอธิบายปรากฏการณ์ของธรรมชาติและสังคม
สปิโนซา นักปรัชญาผู้ไม่มีความเชื่อในเรื่องพระเจ้า แต่เวลาเขียนหนังสือเขาใช้
คำว่า “พระเจ้า” แทนสิ่งทั้งหมดในโลกและธรรมชาติทั้งหลาย ทั้งนี้ เพื่อจะพรางตาของพวก
นักศาสนาซึ่งมีอำนาจอยู่ในขณะนั้น

ต่อมาในศตวรรษที่ 18 ปรัชญาสารนิยมแบบกลไกก็ได้เกิดขึ้น ทฤษฎีว่าด้วยแรง
และกลไก ได้แพร่หลายในยุคนั้นมาก และปรัชญาสารนิยมแบบกลไกก็มีอิทธิพลจนทำให้ความ
คิดแบบศักดินาและลัทธิเทวนิยม เสื่อมศรัทธาลงอย่างสิ้นเชิง นักปรัชญาที่ถูกพระสันตปาปา
และบาทหลวงเบียดเบียนมากที่สุดคือ บรูโน ถูกเผาทั้งเป็นเพราะมีแนวคิดคัดค้านคำสอนทาง
ศาสนา ส่วนกาลิเลโอ ก็ถูกสถาปนาศาสนาประณามและถูกทรมาน จ้องจำ ในบั้นปลายชีวิต

ดาทั้งสองข้างของเขามีดบอดสนิท เพราะคำพูดของเขาที่ว่า “โลกหมุนรอบดวงอาทิตย์” ซึ่งขัดแย้งกับคำสอนทางศาสนาคริสต์ที่ว่า “โลกแบน” และว่า “ดวงอาทิตย์หมุนรอบโลก”

5. ปรัชญาสารนิยมวิภาษวิธีของคาร์ล มาร์กซ์ เป็นระบบปรัชญาที่ให้ความสำคัญแก่วัตถุมาก โดยเน้นหนักถึงการปฏิบัติสังคมให้เจริญก้าวหน้าทางวัตถุเพียงอย่างเดียว เพราะเขามีความเชื่อว่า วัตถุเท่านั้นสามารถแก้ปัญหาได้ ซึ่งเหมือนกับคนบางคนที่มีความเชื่อว่า “เงินคือพระเจ้า” “เงินคือแก้วสารพัดนึก” “มีเงินพูดได้ มีไม้สร้างเรือนงาม”

6. คาร์ล มาร์กซ์ มีลักษณะเป็นนักวิชาการ นักปราชญ์ นักปฏิบัติสังคมและเป็นนักภาษาด้วย เพราะเขาสามารถพูดได้อย่างดีถึง 3 ภาษา เยอรมัน อังกฤษ และฝรั่งเศส คาร์ล มาร์กซ์ ได้ยืนยันว่า วิชาการไม่ว่าเป็นวิชาการใด ๆ ควรจะเป็นไปเพื่อนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมให้มากที่สุด จากการศึกษาชีวประวัติของ คาร์ล มาร์กซ์ แล้วจะเห็นได้ว่าเขาเป็นคนตั้งใจอย่างแรงกล้าในการทำงานเพื่ออุดมการณ์ ถึงแม้ว่าตัวเองจะได้รับความเดือดร้อนแสนสาหัสเพียงไรก็ตามแต่ก็มีความอดทนเป็นเลิศ

7. อุดมคติที่สำคัญบางประการของ คาร์ล มาร์กซ์ เป็นเรื่องที่ควรศึกษาและพิจารณาหาข้อเท็จจริง เช่น “แรงงานคือพระเจ้า และแรงงานอันยิ่งใหญ่เท่านั้นที่จะครองโลก” “คนงานนั่นแหละคือผู้กำชะตาโลกและเป็นผู้สร้างโลก” เมื่อพิจารณาดูแล้ว จะเห็นได้ว่า คาร์ล มาร์กซ์ มองโลกในแง่วัตถุหรือในด้านรูปธรรมมากที่สุด นับว่าเป็นการมองโลกและชีวิตในด้านเดียวและคับแคบจนเกินไป

8. วิภาษวิธีของ คาร์ล มาร์กซ์ เป็นคำสอนที่ว่าด้วยความเชื่อมโยงเกี่ยวเนื่องกันครอบคลุมสรรพสิ่งอย่างลึกซึ้ง เป็นเครื่องมือสำหรับสร้างโลกใหม่ด้วยการปฏิบัติ

9. ปรัชญามาร์กซิสต์ เป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างสรรค์ธรรมชาติใหม่ และสังคมใหม่โดยการปฏิวัติลัทธิชนายทุน และสร้างลัทธิสังคมนิยมและลัทธิคอมมิวนิสต์ขึ้นมาแทน

10. สภาพการณ์ที่ทำให้เกิดปรัชญามาร์กซิสต์ เนื่องจากสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมในกลางศตวรรษที่ 19 ลัทธิชนายทุนได้เกิดขึ้นแทนลัทธิศักดินาในหลายประเทศ ลัทธิชนายทุนมีความก้าวหน้าในการผลิตเป็นอันมาก และได้พัฒนาเทคโนโลยี อุตสาหกรรม และวิทยาศาสตร์ขึ้นอย่างรวดเร็ว แต่ในขณะเดียวกันก็จุดริดแรงงานจากชนชั้นกรรมาชีพ ทำให้เขาขาดสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ พวกชนชั้นกรรมาชีพจึงลุกขึ้นต่อสู้กับพวกนายทุน ปรัชญามาร์กซิสต์เกิดขึ้นเมื่อลัทธิชนายทุนเจริญเต็มที่แล้ว เมื่อสภาพการณ์ทางประวัติศาสตร์เปลี่ยนแปลงไป ลัทธิชนายทุนก็เปลี่ยนแปลงไปเป็นลัทธิจักรวรรดินิยม

11. ลักษณะของปรัชญาสารนิยมวิภาษวิธี ปรัชญาสารนิยมวิภาษวิธีเกิดขึ้นจากการที่ คาร์ล มาร์กซ์ และเองเกลต์ ได้เชื่อมช่องว่างระหว่างวิภาษวิธีกับสารนิยมเข้าด้วยกัน

ดังนั้น สสารนิยมวิภาษวิธีจึงเป็นวิทยาศาสตร์เชิงสร้างสรรค์ เคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงไป ไม่หยุดนิ่งตามประสบการณ์ทางสังคมและการค้นพบทางวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี

ถ้าจะกล่าวอีกอย่างหนึ่ง ลักษณะของปรัชญาสสารนิยมวิภาษวิธี ก็คือการรวมประสบการณ์ในการต่อสู้ แบบปฏิวัติของชนชั้นกรรมาชีพกับผลสัมฤทธิ์ของวิทยาศาสตร์ธรรมชาติเข้าด้วยกัน

12. ปัญหาเรื่องสสาร ปัญหาที่สำคัญของสสารนิยมวิภาษวิธีคือ ปัญหาว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างสสารกับจิต วิทยาศาสตร์ได้ยืนยันแล้วว่า วัตถุและปรากฏการณ์ทั้งหลาย แม้จะมีคุณสมบัติแตกต่างกัน แต่ก็มีสภาพเป็นสสารและมีอยู่ด้วยตัวเอง ไม่ขึ้นอยู่กับจิตและการรับรู้ของจิต ส่วนจิตเป็นผลิตผลของสมอง ส่วนสมองคือ อวัยวะรับรู้ของความรู้สึกนึกคิด

ดังนั้น โลกจึงเป็นความจริงเชิงวัตถุวิสัย ซึ่งมนุษย์สามารถรับรู้ได้ด้วยประสาทสัมผัสของตนเอง

จุดประสงค์การเรียนรู้

เมื่อได้ศึกษาบทที่ ๑ เรื่อง วัฒนธรรมแห่งปรัชญาสสารนิยม นักศึกษาสามารถ

1. อธิบายปรัชญาสสารนิยมสำนักต่าง ๆ ได้อย่างละเอียด
2. อธิบายลักษณะปรัชญาสมิทศาสตร์ดึกดำบรรพ์และปรัชญาสสารนิยมสมัยใหม่ได้
3. วิเคราะห์และวิจารณ์ปรัชญาสสารนิยมวิภาษวิธีของ คาร์ล มาร์กซ์ ได้
4. เล่าชีวประวัติและการทรงงานของ คาร์ล มาร์กซ์ ได้
5. ชี้ให้เห็นอุดมคติบางประการของ คาร์ล มาร์กซ์ ได้
6. ตอบปัญหาเรื่อง โลกวิสัยได้
7. บอกสภาพทฤษฎีที่พินิจเกิดปรัชญามาร์กซิสต์ ได้
8. อธิบายลักษณะปรัชญาสสารนิยมวิภาษวิธี
9. ตอบปัญหาเรื่องสสารได้ชัดเจน

1. วิวัฒนาการแห่งปรัชญาสารนิยมหรือวัตถุนิยม

การยอมรับว่า สสารหรือวัตถุเป็นสิ่งที่มียุโดยอิสระด้วยตัวมันเอง โดยไม่ได้อยู่ภายใต้อำนาจของจิต และเป็นความจริงที่มนุษย์เราได้ค้นพบด้วยการปฏิบัติด้านต่าง ๆ เช่น การใช้แรงงานดำเนินการผลิต การปฏิบัติและการต่อสู้ทางชนชั้น ตลอดจนถึงการปฏิบัติในด้านการทดลองทางวิทยาศาสตร์ การปฏิบัติในด้านต่าง ๆ เหล่านี้ ช่วยให้มีมนุษยชาติหลุดพ้นจากความเชื่อที่อ้อมงายและค้อย ๆ มีความเข้าใจในสาเหตุแห่งของโลกอย่างถูกต้อง จนในที่สุดทำให้ความคิดของมนุษย์เจริญก้าวหน้าขึ้น

การค้นพบทางด้านวิทยาศาสตร์ ซึ่งปรากฏผลสำเร็จมากมายได้เป็นข้อพิสูจน์ให้เห็นแล้วว่า โลกนี้เป็นโลกแห่งสสาร (วัตถุ) ซึ่งมีกฎเกณฑ์แห่งการวิวัฒน์ผันแปรของมันเอง มิใช่พระเจ้าสร้างขึ้นหรืออยู่ภายใต้อำนาจของวิญญาณศักดิ์สิทธิ์ของพระเจ้าแต่อย่างใด

ด้วยเหตุนี้ ความเชื่อทางศาสนาและปรัชญาจิตนิยม ก็สั่นคลอนและเสื่อมลงอย่างหนัก และรัศมีแห่งปรัชญาสารนิยมก็เพิ่มความแจ่มกระจ่างยิ่งขึ้นโดยลำดับ

ประวัติศาสตร์แห่งการปฏิบัติของมนุษยชาติ คือ ประวัติศาสตร์แห่งการต่อสู้กับธรรมชาติ ประวัติศาสตร์แห่งการต่อสู้ทางชนชั้น และประวัติศาสตร์แห่งความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ ระยะเวลาอันยาวนานในการค้นคว้าหาความจริง และกฎเกณฑ์ต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ในการดำรงชีวิต และการต่อสู้ด้านต่าง ๆ ได้เป็นการพิสูจน์ให้เห็นความเที่ยงแท้ถูกต้องของปรัชญาสารนิยม และทำให้มนุษยชาติมีอาวุธทางความคิด สสารนิยมหรือวัตถุนิยม สำหรับใช้ต่อสู้กับธรรมชาติ และบรรดาสิ่งกีดขวางความเจริญก้าวหน้าในสังคมก็คือ การต่อสู้ทางการผลิต และการต่อสู้ทางชนชั้น

เมื่อการผลิตของสังคมพัฒนาก้าวหน้ายิ่งขึ้น การต่อสู้ทางชนชั้นก็ยิ่งขยายตัวออกไป ความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์ก็ยิ่งเจริญเพิ่มพูน และความลึกลับของธรรมชาติก็ถูกเปิดเผยให้ประจักษ์แก่โลกมากเพียงไร ปรัชญาสารนิยมหรือวัตถุนิยม ก็ยิ่งเจริญรุ่งเรืองและมั่นคงขึ้นมากเพียงนั้น

ในระหว่าง 640-500 ปีก่อนคริสต์ศักราช ปรัชญาสารนิยมได้ก่อตัวขึ้นแล้วซึ่งเราเรียกว่า ปรัชญาสารนิยมบุพพกาล มีนักปรัชญาสำคัญดังนี้

2. ปรัชญาสารนิยมสำนักที่ 1

ทาเลส (640-550 ก่อน ค.ศ.) ผู้มีสมญาว่า “บิดาแห่งปรัชญาตะวันตก” ท่านมีความคิดว่า “น้ำเป็นบ่อเกิดของสรรพสิ่ง สรรพสิ่งถือกำเนิดมาจากน้ำ”

อะแนกซิมีนัส (590–542 ก่อน ค.ศ.) ถือว่า “อากาศเป็นส่วนประกอบดั้งเดิมของสรรพสิ่ง แต่ อะแนกซิแมนเดอร์ (610–549 ก่อน ค.ศ.) มีความคิดก้าวไปไกลกว่า โดยถือว่า “ต้นกำเนิดของจักรวาลมาจากสารที่บอบบางชนิดหนึ่ง ซึ่งต่อมาได้กลั่นตัวเป็น ลม เมฆ น้ำ ดิน และกลายเป็นกระบวนการที่ทำให้เกิดสรรพสิ่ง”

3. ปรัชญาสารนิยมสำนักที่ 2

เฮราโครตัส (540–475 ก่อน ค.ศ.) ถือว่า ไฟ เป็นปฐมเหตุของสรรพสิ่งและอธิบายว่า การขับเคลื่อนระหว่างสิ่งที่ขัดแย้ง คือ มูลฐานที่ทำให้สรรพสิ่งมีอยู่ และขยายตัว ความคิดของนักปรัชญาผู้นี้ นับว่าเป็นคนแรกที่มีทัศนะแบบวิทยาศาสตร์

4. ปรัชญาสารนิยมสำนักที่ 3

มีนักปรัชญาที่เด่นอยู่ 3 ท่านคือ ฟานิมินัส (540–ก่อน ค.ศ.) และเซโนฟาเนส (570–480 ก่อน ค.ศ.) ซึ่งต่างก็ยืนยันว่า โลกนี้เป็นหนึ่งและเป็นความจริงซึ่งไม่มีผู้ใดสร้าง และจะสูญไปก็ไม่ได้

แอมพีโดเคลส (495–435 ก่อน ค.ศ.) ถือว่า ไม่มีการเกิดขึ้นและการสลายตัวอย่างสิ้นเชิง มีเฉพาะการรวมและการแยก มูลเหตุสิ่งทั้งปวง มี 4 อย่างคือ ดิน ลม ไฟ น้ำ และมีพลัง 2 อย่างคือ การตั้งและการผลัด ควบคุมการตั้งและการแยกของธาตุเหล่านั้น การตั้งและการผลัดทำหน้าที่สลับกันแบบวัฏจักร ทำให้วัตถุเกิดขึ้นและสลายตัว

เดโม คริตัส (460–370 ก่อน ค.ศ.) ท่านเป็นนักปริมาณนิยม ซึ่งมีความเห็นว่า “สิ่งแต่ละสิ่งประกอบด้วยปริมาณ ซึ่งเป็นสิ่งเชิงเดี่ยว แบ่งแยกไม่ได้ ทะลุทะลวงไม่ได้ ปริมาณมีหลายชนิดซึ่งแตกต่างกันในเรื่องรูปร่าง ขนาด น้ำหนัก การจัดระบบ และที่ตั้งปริมาณไม่มีต้นกำเนิด การเคลื่อนที่ของปริมาณถูกควบคุมโดยกฎกลศาสตร์ที่ตายตัว ปริมาณเคลื่อนที่อยู่เสมอตั้งแต่เริ่มต้นไม่เคยหยุดการเคลื่อนที่ถือว่าเป็นคุณสมบัติของปริมาณ

เอกภพ ประกอบด้วยปริมาณนับไม่ถ้วน มนุษย์ก็ประกอบด้วยปริมาณและมีวิญญาณละเอียดที่สุด กลมที่สุด เมฆที่สุด กระจัดกระจายอยู่ทั่วร่างกาย ทำให้ร่างกายเคลื่อนที่ได้ เมื่อมนุษย์ตาย ปริมาณวิญญาณก็กระจัดกระจายไป

5. ปรัชญาสมัชทาส

ในระหว่าง 400–300 ปี ก่อน ค.ศ. ซึ่งเป็นสังคมระบบทาสได้เจริญรุ่งเรืองเต็มที่ มนุษย์ที่แบกภาระในด้านการผลิตของสังคมได้แก่พวกทาสที่ถูกถือเป็น “เครื่องมือพูดได้” ส่วนชนชั้นเจ้าของทาส ได้ละเลยต่อการเคลื่อนไหวด้านการผลิตอย่างเด็ดขาด โดยหันไป

หมกมุ่นอยู่กับการนั่งคิด นอนคิด พร้อมกับคิดหาอุบายสร้างทฤษฎีขึ้นเพื่อปกครองจิตสำนึกของพวกทาสให้ยอมอยู่เป็นทาสตลอดไปจนตาย และในระยะนี้เอง ปรัชญาจิตนิยมก็ได้ค่อย ๆ เติบโตขึ้น โดยมีนักปรัชญาผู้ยิ่งใหญ่แห่งยุคอยู่ 3 คน คือ โสเครตีส เพลโต และ อริสโตเติล โสเครตีส เป็นนักคิดคนแรกของผู้ครองทาสในกรุงเอเธนส์ เป็นผู้ให้กำเนิดแก่ปรัชญาจิตนิยมและเพลโตผู้เป็นศิษย์ได้รับช่วงความคิดทางปรัชญาของเขามาขยายให้กว้างขึ้น ส่วนอริสโตเติล ผู้เป็นศิษย์ของโสเครตีส และเพลโตนั้นเป็นผู้วางรากฐานให้แก่ปรัชญาจิตนิยมอันมีอิทธิพล ซึ่งได้ครอบงำความคิดของสังคมมนุษย์มาเป็นเวลานานถึง 2,000 ปี ระบบปรัชญาของเขาครอบคลุมไปถึงวิชาการด้านอื่น ๆ เช่น ดาราศาสตร์ ภูมิศาสตร์ ฟิสิกส์ ชีววิทยา ศิลปวิทยา ศาสนา รัฐศาสตร์ และสังคมวิทยาไว้เกือบทุกสาขา ระยะนี้ เรียกว่าปรัชญายุคทองของกรีก

6. ปรัชญาสมัยศักดินา

ปรัชญาสมัยกลางอันเป็นยุคสังคมศักดินา ในยุคนี้องค์การศาสนาคริสต์มีอำนาจทางการเมืองมากและถือเอาคัมภีร์ไบเบิล เป็นความรู้ที่ไม่มีสิ่งอื่นใดเหนือกว่า การค้นคว้าทางวิชาการใด ๆ ต้องถูกจำกัดอยู่ภายใต้ขอบข่ายแห่งคำสอนทางศาสนาโดยสิ้นเชิง แม้ปรัชญาของอริสโตเติลก็ถูกแก้ไขตัดแปลงให้เป็นประโยชน์ต่อการอธิบายคำสอนทางศาสนา

ฉะนั้น ในยุคนี้จึงเป็นยุคที่ปรัชญาเทวนิยมแห่งชนชั้นศักดินาเรืองอำนาจและเป็นยุคที่มีวัฒนธรรมที่สุดแห่งวัฒนธรรมของยุโรป

แต่อย่างไรก็ดี การขบเกี่ยวกันระหว่างปรัชญาสารนิยมกับปรัชญาจิตนิยมก็มีได้สิ้นสุดลงในยุคนี้

7. ปรัชญาสารนิยมสมัยใหม่

ยุคนี้ เป็นยุคที่พลังการผลิตของสังคม ได้พัฒนาก้าวหน้าไปโดยไม่หยุดยั้งและได้ทำลายเครื่องพันธนาการแห่งความสัมพันธ์ทางการผลิตแบบศักดินาของสมัยกลางอย่างราบคาบ

วิทยาศาสตร์ก็มีโอกาสเจริญรุดหน้าไปตามความผันแปรของระบบสังคม การเคลื่อนไหวทางวัฒนธรรมครั้งใหญ่ก็ได้เกิดขึ้น ในระหว่างศตวรรษที่ 14-16 ด้วยเหตุนี้ ปรัชญาสารนิยมกับปรัชญาจิตนิยม ก็พลอยมีโอกาสขยายตัวคืบหน้าตามมาด้วย

ปรัชญาสารนิยมสมัยใหม่ มีนักปรัชญาที่เด่น ๆ ดังนี้

1. ฮอบส์ ท่านได้พิจารณาเห็นว่า ปรัชญาได้แยกทางกับลัทธิเทวนิยมอย่างเด็ดขาด และท่านก็เป็นนักปรัชญาคนแรกที่ได้วางรากฐานแห่งทฤษฎีสารนิยมแบบกลไก เพราะในยุคนี้วิชากลศาสตร์มีความเจริญมาก เครื่องยนต์กลไกก็มีขึ้นแพร่หลายในยุคนี้

ฮอบส์ ได้ใช้หลักกลศาสตร์มาอธิบายปรากฏการณ์ของธรรมชาติและสังคม และเปรียบเทียบคนเป็นเสมือนเครื่องกลไกเครื่องหนึ่ง ฮอบส์มีความเห็นว่า

1. การรับรู้ (สัญญา) ของคนเราเกิดมาจากภาพประทับใจทางความรู้สึกและความรู้สึกนั้นคือ การสะท้อนภาพของวัตถุภายนอกที่ปรากฏขึ้นในประสาทสัมผัสของเรา แต่ฮอบส์มิได้กล่าวถึงบทบาทของความรู้สึกของคนเราที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงของวัตถุภายนอก

2. สิ่งที่มีอยู่ในจักรวาลทั้งหมดล้วนเป็นวัตถุทั้งสิ้น

3. ชีวิตทางจิตของมนุษย์ล้วนแล้วแต่เกิดจากชีวิตทางวัตถุ

ในศตวรรษที่ 17 มีนักปรัชญาสสารนิยมที่มีชื่อเสียงคนหนึ่งชื่อ สปีโนซา (612-677) ความจริง สปีโนซา เป็นผู้ไม่มีความเชื่อในเรื่องพระเจ้าเป็นเจ้า แต่หนังสือต่าง ๆ ที่เขาเขียนได้ใช้คำว่า “พระเจ้าเป็นเจ้า” อย่างพร่ำเพรื่อ ความหมายของคำว่า “พระเจ้าเป็นเจ้า” ของเขาใช้แทนสิ่งทั้งหมดในโลกธรรมชาติ ทั้งนี้โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจะพรางตาของพวกนักศาสนาซึ่งทรงอำนาจอยู่ในขณะนั้น

2. สปีโนซา ได้ใช้ทฤษฎีกลศาสตร์ไปอธิบายคุณค่าแห่งภูมิปัญญา และอำนาจจิตของมนุษย์ คำอธิบายของเขาเป็นการบุกเบิกทางให้แก่ปรัชญาสสารนิยมแบบกลไกของฝรั่งเศส

ในศตวรรษที่ 18 นักปรัชญาสสารนิยมแบบกลไก ได้เจริญงอกงามขึ้นในประเทศฝรั่งเศสโดยทั่วไปแล้วกล่าวได้ว่า ปรัชญาสสารนิยมแบบกลไกเป็นรูปแบบความคิดของชนชั้นนายทุน และเป็นผลิตภัณฑ์แห่งความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือทฤษฎีว่าด้วยแรงและกลไกได้แพร่หลายในยุคนั้นมาก บทบาทแห่งการขยายตัวของปรัชญาสสารนิยมแบบกลไกได้ทำให้ความคิดศักดิ์นิยามและลัทธิเทวนิยมเสื่อมศรัทธาลงทุกที ในสมัยนี้มีนักคิดนักเขียนที่มีชื่อหลายคน เช่น ลามัตริ (1709-1751) ดีเคโรต์ (1713-1784) วอลแตร์ (1694-1778) มงเตสกีเออร์ (1689-1755) และรูสโซ (1721-1778) เป็นต้น

สสารนิยมแบบกลไกนี้ แม้จะมีบทบาทที่ก้าวหน้า แต่ในขณะเดียวกันก็มีลักษณะคับแคบและคัดค้านประวัติศาสตร์

ลักษณะของสสารนิยมแบบกลไก

1. เห็นคนเป็นเสมือนเครื่องกลไกชนิดหนึ่ง ส่วนจิตใจหรือวิญญาณ เป็นเพียงองค์ประกอบของวัตถุ และมีบทบาทเหมือนกระจกเงาซึ่งเพียงแต่สามารถสะท้อนภาพปรากฏการณ์ของธรรมชาติและสังคมเท่านั้น มิได้มีบทบาทที่จะส่งผลสะท้อนกลับไปสู่ธรรมชาติและสังคมอีกเลย
2. มองปรากฏการณ์ธรรมชาติและสังคมเป็นสิ่งที่นิ่งเฉยและตายด้านไม่ยอมรับว่ามี การเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเองในตัวองวัตถุอยู่ตลอดเวลาทั้งไม่

ยอมรับว่า มีการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงทางคุณภาพของวัตถุ แต่อย่างไรก็ดี แนวความคิดทางปรัชญาสารนิยมแบบกลไกนี้ มีอิทธิพลเหนือจิตใจประชาชนทั่วทวีปยุโรป ในศตวรรษที่ 18 นี้ จึงได้ชื่อว่า “ยุคทองของปรัชญาสารนิยมแบบกลไก”

1. ปรัชญาสารนิยมวิภาษวิธีของคาร์ล มาร์กซ์¹

คาร์ล มาร์กซ์ (Karl Marx) เกิดเมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม พ.ศ. 2361 ที่เมือง ทริ-แอร์ (Trier) ในประเทศเยอรมัน บิดาของเขาชื่อ เฮียร์สเชล มีอาชีพทนายความ เชื้อสาย ชาวยิว เมื่อคาร์ล มาร์กซ์ อายุได้ 6 ขวบ บิดาก็ได้ให้เขาเข้านับถือศาสนาคริสต์ในนิกายโปรเตสแตนต์ บ้านเกิดของคาร์ล มาร์กซ์ แวดล้อมไปด้วยภูมิประเทศอันสวยงาม มีดีกรามบ้านช่อง และโบสถ์งามสง่าตั้งอยู่ริมแม่น้ำ หมู่พลุกซาดิเฉียวจจีเรียงรายเป็นทิวแถว เด็กชาย คาร์ล มาร์กซ์ เป็นเด็กที่รักธรรมชาติมาก เขาชอบยืนสูดอากาศอันบริสุทธิ์จากริมแม่น้ำในยามเช้าและปล่อยความคิดไปไกล บิดาและมารดาของ คาร์ล มาร์กซ์ เป็นคนที่เคร่งครัดในขนบธรรมเนียมประเพณีเป็นอย่างมาก เพราะมาจากตระกูลที่มั่งคั่ง มีความศรัทธาต่อพระเจ้ามาก เด็กชาย คาร์ล มาร์กซ์ ต้องไปโบสถ์ทุกวันอาทิตย์ ทั้งบิดาและมารดาต่างอบรม คาร์ล มาร์กซ์ ให้เป็นคนสงบ รักสันติภาพ บิดาเคยพูดเสมอว่า “เราต้องเคารพต่อผู้มีอำนาจในแผ่นดิน เราไม่ควรใช้ความรุนแรง เราไม่ควรต่อต้านผู้มีอำนาจด้วยการปฏิวัติ เพราะผู้มีอำนาจรับอำนาจมาจากพระเจ้า และถ้าเธอได้เป็นใหญ่ในแผ่นดิน เธอจะต้องให้ความสำคัญต่อทุกฝ่าย รวมทั้งคนยากคนจน เพราะถ้าเธอไม่ช่วยผู้อื่นแล้วแสดงว่าเธอทรยศต่อพระเจ้าที่ให้อำนาจความเป็นใหญ่แก่เธอ”

คาร์ล มาร์กซ์ ได้ยื่นคำเหล่านั้นเสมอ แต่ 20 ปีต่อมา เขากลับกลายเป็นผู้นิยมการปฏิวัติ และกลายเป็นบิดาของการปฏิวัติทั่วโลก แม้ว่าเขาได้ยื่นคำสอนของบิดาเสมอว่า “เจ้าจะต้องช่วยชับน้ำตาคนยากคนจน โดยทางสันติภาพและแบบพระเยซูคริสต์ เทพบุตรแห่งสันติภาพไม่ใช่แบบของการปฏิวัติและสงคราม” จริงอยู่เขาได้ต่อสู้เพื่อคนยากคนจน แต่เขายืนยันว่าคนจนจะได้เสรีภาพก็ต้องอาศัยการปฏิวัติ ทั้งนี้เพราะตอนหลังเขาได้รับอิทธิพลมาจากนักปราชญ์ทางการเมืองผู้สนใจในการปฏิวัติหลายท่านโดยเฉพาะ ยอร์ช เฮเกล (George Hegel) เจ้าของทฤษฎี “กระสุนดินปืนมีค่ากว่านกพิราบสีขาว” (ปฏิวัติดีกว่าอยู่เฉยๆ)

¹ไพฑูริย์ วงศ์วานิช, ประวัติ คาร์ล มาร์กซ์

เมื่ออายุได้ 18 ปี คาร์ล มาร์กซ์ ได้จบชั้นเตรียมอุดมจากโรงเรียนเล็ก ๆ ในเมือง
ทริ- แอร์ คาร์ล มาร์กซ์ เป็นเด็กหนุ่มมีไฟฝันและทะเยอทะยานมาก บ่อยครั้งเขาจะปรารถนา
มารดาของเขาด้วยท่าทางจริงจังจริงใจว่า “ผมอยากเรียนการเมือง อยากเรียนกฎหมาย แต่ผม
ไม่ต้องการเป็นทนายความอย่างคุณพ่อ เพราะทนายความเป็นอาชีพที่ดีแต่ไม่ได้ช่วยเหลื
คนยากคนจนที่แท้จริง ผมต้องการรู้กฎหมายเพื่อมาช่วยเหลืคนยากคนจนให้พ้นจากการเอารัด
เอาเปรียบของกฎหมาย ผมต้องการร่างกฎหมายเพื่อที่จะให้คนเป็นอิสระ ไม่เป็นทาสของคน
ร่ำรวย ผมต้องการเห็นคนเสมอภาคกัน” มารดาของคาร์ล มาร์กซ์ ได้แต่ยิ้ม ๆ และพูดว่า
“เจ้าอย่าไปพูดเรื่องนี้ให้คุณพ่อฟังนะลูก เพราะคุณพ่อรู้ว่าเจ้าพูดเหลวไหล มนุษย์จะเสมอ
ภาคกันไม่ได้หรอก เพราะมนุษย์ไม่ใช่พระเจ้า มนุษย์มีทั้งคนดี คนเลว มีทั้งคนขี้เกียจคนขยัน
มีทั้งคนแข็งแรง และคนอ่อนแอ เจ้าจะร่างกฎหมายให้วิเศษอย่างไร มนุษย์ก็หนีความเป็น
มนุษย์ไม่พ้น หนีความเห็นแก่ตัวไม่พ้น เราได้แต่ภาวนาให้พระเจ้าดลใจให้มนุษย์มีความเมตตา
ปรานีซึ่งกันและกันเท่านั้น กฎหมายคุ้มครองจิตใจคนไม่ได้หรอก ลูกอย่าคิดมากไปเลย
เปลืองสมองของลูกเปล่า ๆ เชื่อแม่เถอะ”

คาร์ล มาร์กซ์ ไม่ได้โต้แย้งเรื่องพระเจ้าเป็นเจ้ากับคุณแม่ แต่ครุ่นคิดเสมอว่า “ถึง
อย่างไรตนจะต้องต่อสู้เพื่อคนยากคนจน ให้ได้มาซึ่งสิทธิเสรีภาพอันเท่าเทียมกันในสังคม
และเมื่ออายุย่างเข้า 20 ปี นั้นเอง เขาได้จัดกระเป๋าเดินทางกล่าวคำอำลาต่อบิดามารดาไปศึกษา
ต่อในคณะกฎหมายของมหาวิทยาลัยบอนน์ (เยอรมันตะวันตก) และต่อมาได้ย้ายไปศึกษาต่อ
วิชาประวัติศาสตร์ และปรัชญา ที่มหาวิทยาลัยเบอร์ลิน (เยอรมันตะวันตก) ผู้บันทึกประวัติ
ของ คาร์ล มาร์กซ์ ทุกท่านรวมทั้งรัฐบุรุษ เลนิน ได้บันทึกไว้ว่า “คาร์ล มาร์กซ์ เป็นนักศึกษา
ที่กระตือรือร้น หัวรุนแรง อัจฉริยะ และชอบซักไซ้ครุอาจารย์ จนถูกหาว่าเป็นคนบ้าการเมือง”
แต่อย่างไรก็ตามอีก 3 ปีต่อมา คือในปี พ.ศ. 2384 (อายุได้ 23 ปี) คาร์ล มาร์กซ์ ได้จบปริญญาเอก
อย่างสมภาคภูมิจากมหาวิทยาลัยเฮนธา

ในการศึกษาระดับปริญญาโทและเอก เขาได้ทำ “วิทยานิพนธ์” ในเรื่อง “ปรัชญา
ของเอพิคิวรัส” (Epicurus) ซึ่งเป็นการเขียนประวัติชีวิตและปรัชญาของเอพิคิวรัสนักปราชญ์
ผู้ยิ่งใหญ่ชาวกรีกคนหนึ่ง ผู้เกิดก่อนพระเยซูประมาณ 300 ปี เป็นนักปรัชญาที่ว่าด้วยวัตถุ
นิยมโดยสิ้นเชิง เป็นนักปรัชญาที่ไม่เชื่อในเรื่องพระเจ้า เป็นนักปรัชญาที่สอนว่า เรื่อง
พระเจ้าเป็นเจ้าเป็นเรื่องเหลวไหลหลอกลวงเป็นปรัชญาที่ต่อต้านเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์โดยสิ้นเชิง
เอพิคิวรัสเห็นว่าเรื่องพระเจ้าเป็นเรื่องของคนฉลาดใช้หลอกลวงคนโง่ ยิ่งหนักไปกว่านั้น เอพิคิวรัส
เน้นหนักไปในเรื่องวัตถุ โดยมีความเห็นว่ามนุษย์ควรจะยึดมั่นในเรื่องความอยู่ดีกินดี ทาง
วัตถุในโลกมากกว่าไปเพื่อฝันในเรื่อง สวรรค์-วิมาน เพราะห่างไกล

รายละเอียดในหนังสือนายทุนพอสรุปได้ย่อ ๆ ดังนี้

1. ลัทธิมาร์กซ์ชิสม์ หรือ คอมมิวนิสต์ ต้องปฏิวัติโลกเหมือนทฤษฎีของโรเบิร์ต ดาร์วิน ที่กันว่าคนไม่ได้มาจากพระเจ้า และมนุษย์จะเสมอภาคโดยปฏิวัติ
 2. อาหาร, เครื่องนุ่งห่ม, ยารักษาโรค, จะขอจากสวรรค์และนายทุนเฉย ๆ โดยไม่มีสิ่งตอบแทนไม่ได้เพราะนายทุนเห็นแก่ตัว จึงต้องอาศัยการปฏิวัติเป็นหนทางไปสู่ความอยู่ดีกินดี
 3. คนงานและกรรมกรทั่วโลกต้องรวมตัวผนึกกำลังกำจัดนายทุน และเศรษฐกิจที่เห็นแก่ตัวทั้งหลาย
 4. ทุกคนต้องทำงานไม่มีเศรษฐกิจหรือคนจนในเรื่องการทำงาน
 5. ต้องกำจัดระบบ ทาส ศักดินา และ จักรวรรดินิยม
 6. ในระบบสังคมนิยม ไม่มีคำว่า “ประโยชน์ส่วนตัว” (Private Exploitation)
 7. ต้องให้หลักประกันสังคมให้กรรมกร ชวนา คือมีที่ทำมาหากิน มีอาหาร มีโรงเรียน ให้บุตร มีโรงพยาบาลให้คนยากคนจนโดยเฉพาะ
 8. การผลิตการแลกเปลี่ยน และการได้รับการแบ่งปันไม่มีพ่อค้าคนกลาง เพราะรัฐจะเข้ามาจัดทุกอย่างทั้งการผลิต การค้า และการแบ่งปัน
 9. ระบบเศรษฐกิจต้องปฏิวัติให้อยู่ในมือของประชาชนส่วนใหญ่ คือ ชวนา และกรรมกรได้รับผลดีจากทางเศรษฐกิจให้มากที่สุดนั่นเอง
 10. ชวนาและชาวไร่ต้องมีที่ทำมาหากินเป็นสัดส่วน สามารถใช้ที่ดินให้เป็นประโยชน์ในทางผลิตให้มากที่สุด
 11. ในระบบสังคมนิยมต้องถือคติ “ขอแรงงานจากทุกคนตามความสามารถ และมอบให้แก่ทุกคนตามความจำเป็น” (From each according to his ability to each according to his needs)
 12. ทุกคนต้องทำงานใครไม่ทำงานไม่ต้องกิน (He who does not work neither shall he eat)
- สรุปแล้วลัทธิสังคมนิยมตามระบบของ คาร์ล มาร์กซ์ เป็นระบบที่เน้นหนักถึงการปฏิวัติสังคมให้เจริญทางด้านวัตถุอย่างเดียว

2. คาร์ล มาร์กซ์ ในฐานะนักปราชญ์

คาร์ล มาร์กซ์ นอกจากเป็นนักวิชาการ เขายังเป็นนักภาษาและนักปราชญ์อีกด้วย คาร์ล มาร์กซ์ เป็นนักภาษาที่สามารถพูดและเขียนได้อย่างดีทั้ง 3 ภาษา คือ เยอรมัน ฝรั่งเศส และอังกฤษ อาจจะเป็นเพราะว่าเขาเกิดที่เยอรมัน เรียนจบปริญญาเอกจากเยอรมัน ถูกเนรเทศไปฝรั่งเศสไปเบลเยียมและไปตายที่อังกฤษ เขาจึงมีการเดินทางตลอดชีวิต การเดินทางของเขา

เป็นแบบนักปราชญ์ ไม่ใช่แบบคนไร้ความคิด ดังคติที่ว่า “คนฉลาดต้องเที่ยวไปคนโง่เที่ยวหัดหัดเหวไป โดยไม่ได้ความรู้อะไรเลย”

คาร์ล มาร์กซ์ ได้ท่องเที่ยวไปอย่างปราชญ์ทางการเมือง เขาจึงได้ศึกษาค้นคว้าทางการเมือง สังคมวรรณคดีตลอดเวลา ในด้านภาษาเขาได้เขียนไว้ว่า “ภาษาต่างประเทศเป็นอาวุธชนิดหนึ่งที่เราใช้ต่อสู้กับอุปสรรคชีวิตได้” (A foreign Language is a weapon in the struggle of life)

คาร์ล มาร์กซ์ ได้ศึกษาภาษารุสเซีย เมื่ออายุ 50 กว่าปี แต่ด้วยความเป็นปราชญ์ของเขาทำให้เขาสามารถเขียน อ่านภาษารุสเซียได้เป็นอย่างดีในเวลาต่อมา ภาษารุสเซียแตกต่างจากภาษาอังกฤษ-ฝรั่งเศส และเยอรมันมาก เพราะรูปร่างและตัวอักษรไม่เหมือนกันเลย แต่ในเวลา 6 เดือน คาร์ล มาร์กซ์ ก็สามารอ่านเขียนภาษารุสเซียได้เป็นอย่างดี เหตุที่คาร์ล มาร์กซ์ ศึกษาภาษารุสเซีย เพราะต้องการอยากจะทำเรื่องราวต่าง ๆ เกี่ยวกับการปกครองของรุสเซีย ซึ่งเพื่อนชาวรุสเซียส่งมาให้ และแทบไม่น่าเชื่ออีกที่ราว 30 ปี ต่อมา หลังจาก คาร์ล มาร์กซ์ตาย เลนิน ได้นำเอาความคิดในเรื่องสังคมนิยมของ คาร์ล มาร์กซ์ มาใช้ในรุสเซียอย่างปาฏิหาริย์ และรุสเซียได้กลายเป็นปรมาจารย์ของลัทธิมาร์กซ์สต์ ซึ่งเจ้าของลัทธิเดิมไม่เคยรู้วัฒนธรรมของรุสเซียเลย คาร์ล มาร์กซ์ เขามีชีวิตห่างไกลจากรุสเซีย แต่ผลงานและความเป็นปราชญ์ของเขาโด่งดังไปทั่วโซเวียตรุสเซียในเวลาครึ่งศตวรรษต่อมา

คาร์ล มาร์กซ์ ได้ยืนยันว่า วิชาการไม่ว่าเป็นวิชาใด ๆ รวมทั้งวิชาการเมืองและวิทยาศาสตร์ควรจะเป็นไปเพื่อนำใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม ให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพราะเขาเคยเขียนไว้ว่า “วิทยาศาสตร์จะไม่มีราคาค่างวดอะไรถ้าไม่นำผลผลิตทางวิชาการมาช่วยสังคมของมนุษย์ ความรู้นั้นจะกลายเป็นเพียงวิชาการอันเป็นอนุสรณ์แห่งความเห็นแก่ตัวเท่านั้นมิใช่หรือ?”

คาร์ล มาร์กซ์ ชอบพูดบ่อย ๆ ว่า “จงร่วมกันทำงานเพื่อมนุษยชาติโดยเฉพาะ ผู้ที่มีโชคที่ได้รับการศึกษาสูง ๆ ควรคิดเถิดว่าท่านเป็นหนี้นักปราชญ์อื่น ๆ ในทางการศึกษา ซึ่งตัวท่านเองเวลาเกิดมาในโลกถ้าไม่ได้ความรู้จากนักปราชญ์ก่อน ๆ ท่านก็ไม่ได้มีความรู้ ท่านจึงควรกตัญญูต่อเพื่อนมนุษย์เสมอ ๆ”

การตายของ คาร์ล มาร์กซ์ เมื่อ 14 มีนาคม พ.ศ. 2426 ทำให้นักการเมืองและสาธุศิษย์คอมมิวนิสต์ทั่วโลก ได้เขียนคำไว้อาลัยในความเป็น “นักปราชญ์ทางการเมืองของ คาร์ล มาร์กซ์” ไว้อย่างเลิกลอย โดยเฉพาะ เฟรเดอริก เองเงิลส์ ได้เขียนไว้ว่า “เวลาบ่าย 2 โมง 45 นาที ของวันที่ 14 มีนาคม 2426 โลกได้สูญเสียแก่นักปราชญ์ผู้ยิ่งใหญ่ในทางการเมืองไปอย่างน่าเสียดาย เขาจากไปแล้วอย่างไม่มีวันกลับแต่ผลงานทางความคิดของเขาจะรุ่งเรืองไปตลอดนิรันดร”

3. บุรุษผู้ทำงานตลอดชีวิต

คาร์ล มาร์กซ์ คือ บุรุษเหล็กทางการเมืองผู้ทำงานตลอดชีวิต เริ่มตั้งแต่เขาจบจากมหาวิทยาลัยระดับปริญญาเอกตั้งแต่อายุ 26 ปี แล้วเขาก็ทำการต่อสู้ตลอดชีวิตจริง ๆ นับเป็นเวลาร่วม 40 ปี นับแต่งานหนังสือพิมพ์ งานโฆษณาชวนเชื่อตามระบบคอมมิวนิสต์ และงานส่งเสริมการเดินขบวนให้ปฏิวัติ จนต้องถูกเนรเทศออกจาก 3 ประเทศ คือ เยอรมัน ฝรั่งเศส เบลเยียมจนไปตายในอังกฤษ และวันตายของเขาเมื่อวันที่ 14 มีนาคม พ.ศ. 2426 เวลา 14.45 น. เขาก็ตายไปขณะที่นั่งเขียนหนังสืออยู่ที่โต๊ะทำงาน เขาจึงสมควรได้ชื่อแล้วว่า “คาร์ล มาร์กซ์ บุรุษผู้ทำงานตลอดชีวิตจริง ๆ” แน่นอนที่สุดงานเขียนของเขาในเรื่อง “นายทุน” (Capital) เขาได้เขียนภาค 1 จบไปแล้วภาค 2 ยังไม่ทันจบเขาตายเสียก่อนซึ่งเองเกลส์ เพื่อนรักของเขาเขียนต่อจนจบ แต่อย่างไรก็ตาม คาร์ล มาร์กซ์ ได้เขียนเรื่อง “นายทุน” นี้ตลอดระยะเวลา 40 ปี แม้ว່าคำเรื่องนี้ คาร์ล มาร์กซ์ เองได้เขียนสารภาพว่า “ได้รับน้อยมากไม่พอกำบุหรี่ ซึ่งเขาสูบบวนต่อมวน” แต่หนังสือเล่มนี้เองที่จริงมีค่ามากเพราะเป็นคำชีวิตของกรรมกรทั่วโลก “อัจฉริยะของคนหรือค่าของคนอยู่ที่ผลของงาน” นับเป็นคำพูดของเฟรเดอริก เองเกลส์ (Frederick Engels) เพื่อนรักของคาร์ล มาร์กซ์ ซึ่งเป็นผู้เทิดทูน คาร์ล มาร์กซ์ มาก แม้ว่าเองเกลส์อายุน้อยกว่า คาร์ล มาร์กซ์ เพียง 2 ปี แต่เองเกลส์ยอมรับว่า คาร์ล มาร์กซ์ มีผลงานด้านการเขียนและการต่อสู้มากมายกว่าเขามาก เองเกลส์ได้กล่าวถึงหนังสือซึ่งคาร์ล มาร์กซ์ได้เขียนไว้ดังนี้

1. บทความเรียกร้องให้ชาวกรรมกรต่อสู้ในหนังสือพิมพ์ ไรนิช เซตุง (Rheinische ZEITUNG) ในปี พ.ศ. 2385
2. บทความในหนังสือพิมพ์ ปารีส วอร์วาร์ทซ์ (PARIS VORWEARTS) ในปี พ.ศ. 2373 ซึ่งคาร์ล มาร์กซ์ เป็นบรรณาธิการเขียนรุนแรงจนถูกเนรเทศในที่สุด
3. บทความในหนังสือพิมพ์ด้อยทเซ่ บรัชเซลเลอร์ ไซตุง (DEUTSCHE BRUSSELER ZEITUNG) เขียนในเบลเยียมใน พ.ศ. 2390 เขียนรุนแรงจนถูกเนรเทศเช่นกัน
4. บทความในหนังสือพิมพ์ นอยเอ ไรนิช เซตุง (NEUE-RHEINISCHE ZEITUNG) ในปี พ.ศ. 2390-2394 ในเรื่องอุดมการณ์ของสังคมนิยม และการปฏิวัติโลก
5. บทความเขียนลงในนิวยอร์ก ตรีบูม (NEW YORK TRIBUNE) ระหว่าง พ.ศ. 2395 ถึง 2404 ซึ่งเป็นบทความที่ทำให้กรรมกรและคนงานในสหรัฐเคลื่อนไหวและชื่อเสียงของคาร์ล มาร์กซ์ เริ่มดังก้องโลก
6. หนังสือโจมตีนายทุนหน้าเลือด เรื่อง แฮร์ โฟกท์ (HEAR VOGT)
7. เรื่อง “การแนะนำการแก้ไขเศรษฐกิจ” contriteution to the POLITICAL Economy)

8. หนังสือเรื่อง “ความยากจน แห่งปรัชญา” The POVERTY of Philosophy และ “ปรัชญาแห่งความยากจน” The Philosophy of POVERTY ซึ่งด่าคนร่ำรวยและนายทุนอย่างเจ็บแสบ

9. หนังสือเรื่อง “กฎบัตรของคอมมิวนิสต์” Communist Manifesto

10. หนังสือเรื่อง “นายทุน” (DAS CAPITAL) ซึ่งเราใช้เวลาเขียนอยู่นานถึง 40 ปี ต่อมา กลายเป็นคัมภีร์ของลัทธิคอมมิวนิสต์

เลนิน รัฐบุรุษ ผู้สถาปนาลัทธิสังคมนิยมในประเทศสหภาพโซเวียตในรัสเซีย ได้เขียนชม คาร์ล มาร์กซ์ ไว้ว่า “คาร์ล มาร์กซ์ เป็นนักการเมืองและนักทำงานผู้ยิ่งใหญ่ของโลก เขาทำงานตลอดชีวิตการตายของเขาบดโตะทำงานขณะเขียนหนังสือในเวลาบ่าย 2 โมง 45 นาที เมื่อวันที่ 14 มีนาคม พ.ศ. 2426 ได้พิสูจน์แล้วว่าเขานับว่าเป็นวีรบุรุษแห่งการทำงานโดยแท้ สมแล้วที่เขาเขียนคัมภีร์ลัทธิคอมมิวนิสต์และคัมภีร์การปฏิวัติของชนงานทั่วโลก เขาได้อุทิศชีวิตเพื่อเป็นแบบอย่างของคนทั้งโลกทั้งหลายนามของท่าน คาร์ล มาร์กซ์ จะต้องดังก้องอยู่ในโสตประสาทของชนงานทั่วโลกตลอดไป รวมทั้งคนงานในเหมืองไนซ์บีเรีย จนถึง คาลิฟอร์เนีย คนงานในยุโรปเอเชีย แอฟริกา และอเมริกา ฯลฯ ข้าพเจ้ากล้ากล่าวไว้ในขณะที่ท่านมีชีวิตอาจมีคนต่อต้านท่าน และชีวิตท่านต้องตกกระกำลำบากถูกเนรเทศ พบความยากจน เพราะความร็งงานและเมื่อตายไปแล้วความคิดของท่านคงจะเป็นบำเหน็จรางวัลที่จะรักษาชื่อเสียงของท่าน คาร์ล มาร์กซ์ ไม่ได้ตายไปจากโลกและจะดังก้องโลกตลอดไป”

4. อวสานของคาร์ล มาร์กซ์

อันที่จริงการตายของ คาร์ล มาร์กซ์ เมื่อเวลาบ่าย 2.45 น. ของวันที่ 14 มีนาคม ปี พ.ศ. 2426 ที่นครลอนดอน ประเทศอังกฤษ คาร์ล มาร์กซ์ มิได้มีมรดกอันใดไว้ให้ลูกหลาน แต่เขามีมรดกไว้ให้ชาวโลกต้องแบกอย่างหนักอึ้ง นั่นคือ “การปฏิวัติจากแรงการจูงใจของหนังสือและบทความของ คาร์ล มาร์กซ์ โดยเฉพาะหนังสือเรื่อง “นายทุน” (DAS Capital) ซึ่งเป็นหนังสือที่กลายมาเป็น “คัมภีร์ไบเบิลของการปฏิวัติของชาวนาและกรรมกรทั่วโลก”

หลังจากการตายของ คาร์ล มาร์กซ์ ไม่นถึง 50 ปีก็เกิดการปฏิวัติใหญ่ในรัสเซียโดยการนำของ เลนิน ผู้นำความคิดของ คาร์ล มาร์กซ์ มาตั้งเป็น “ลัทธิมาร์กซ์นิยม” (Marxism) และสถาปนาสหภาพโซเวียตในนามรัฐ “สังคมนิยม” Socialism นอกจากนั้นบทความและข้อเขียนจากหนังสือของ คาร์ล มาร์กซ์ ทำให้เกิดการปฏิวัติในประเทศจีนและทั่วโลก ประเทศจีนภายใต้การนำของ เมาเซตุง ก็เทิดทูนอุดมคติและข้อเขียนของ คาร์ล มาร์กซ์ เหมือน “พระราชอาญาของพระเจ้า”

คาร์ล มาร์กซ์ เป็นนักการเมืองผู้ยิ่งใหญ่คนหนึ่งของโลกซึ่งเป็นผู้เปลี่ยนโฉมหน้าใหม่ของประวัติศาสตร์โลก จากชาวเป็นชาย และจากสีขาวเป็นสีแดง อย่างน่าสนใจยิ่ง จริงอยู่คาร์ล มาร์กซ์ เป็นเพียงบุุคคลข่มเหงความ โลก โกรธ หลง ไปไม่พ้น และหนีความ เกิด แก่ เจ็บ ตาย ไม่ได้ แต่ *มรดกคือความคิด* และประวัติชีวิตของเขาที่ควรจะนำมาจารึกไว้เพื่อเป็นตัวอย่างของคนรุ่นต่อไป ควรที่จะได้รู้จักไม่ใช่เพื่อจะต้องการให้ใครเป็นคอมมิวนิสต์ไม่ใช่เพื่อจะบังคับให้เชื่อถือ การเชื่อถือทางการเมืองเป็นเรื่องความคิด แต่อย่างน้อย ๆ ขอให้มรดกแห่งประวัติชีวิตของ คาร์ล มาร์กซ์ ได้ให้ข้อคิดบางอย่างพอสรุปได้ย่อ ๆ ทั้งในด้านดีและด้านไม่ดีพอจะมาวินิจฉัยกันคือ

5. ในด้านดี และควรเอาอย่าง

1. คาร์ล มาร์กซ์ เป็นคนอดทนขยันขันแข็งไม่หวั่นไหวต่อความยากลำบาก ตั้งแต่อายุ 24 ถึง 65 เขาต่อสู้อย่างลูกผู้ชาย
2. คาร์ล มาร์กซ์ เป็นคนรักการศึกษาเป็นชีวิตจิตใจ เขาศึกษาด้วยตนเองตลอดแม้ว่าจบปริญญาเอกมาแล้วก็ไม่ยอมหยุดการศึกษาค้นคว้า
3. เป็นคนตั้งใจจริงไม่ทอดทิ้งในการดำเนินงาน ในด้านความคิด การกระทำพยายามจะให้สำเร็จตามเป้าหมายไม่ว่าในเรื่องงานหนังสือพิมพ์และการเขียนเรื่อง “นายทุน” นานถึง 40 ปี
4. ยึดได้แม้พบกับความผันแปรของชีวิต เช่น ถูกเนรเทศจาก 3 ประเทศ ถ้าเขาเป็นคนอ่อนแอ คงท้อแท้สิ้นหวัง ไม่คิดสู้อีก
5. มีนิสัยเป็นกันเอง รักเด็ก ๆ รักเพื่อนบ้าน กินอยู่อย่างง่าย ๆ ดี สุภาพ และถ่อมตน
6. มีความสงสาร คนยากจน กรรมกร ชาวนา ชาวไร่ มองโน้มน้ำมนุชขรรคมดี
7. มีอารมณ์ขัน (Sense of Humour) เป็นของดีมาก
8. ไม่ปล่อยให้เวลาว่างให้ใช้ประโยชน์ ตลอดเวลาเขาค้นคว้าในห้องสมุด
9. ชอบดนตรี บทเพลง และธรรมชาติ แสดงถึงความละเอียดอ่อนในส่วนลึกของจิตใจดี
10. มุ่งมั่นทำงานตลอดชีวิต ตามอุดมคติไม่เปลี่ยนแปลง ไม่โลเล เขียนหนังสือจนตายคาโต๊ะ แสดงว่ารักงานเท่าชีวิต

6. ในด้านไม่ดีของ การ์ล มาร์กซ์ ไม่ควรเอาอย่าง

1. ทะเขยอทะยานเกินไป ความทะเขยอทะยานควรจะพอปานกลาง ตามหลักพุทธองค์ มากเกินไปทำให้ชีวิตรุ่มร้อนไม่สงบ ทุรนทุรายตลอดชีวิต

2. เป็นคนมีอารมณ์ทางการเมืองมากเกินไป ชอบแต่คำว่า ปฏิวัติ ไม่ดีแน่ เพราะการปฏิวัติแบบของเขาหมายถึง ชีวิต เลือดเนื้อ และความตายของเพื่อนมนุษย์

3. เป็นคนมองคนร้ายในแง่ร้ายเกินไป ที่จริงคนร้ายที่ดีในโลกนี้ยังมีอีกมาก อันที่จริงควรจะหมายความว่า “ปฏิวัติ” เพื่อทำลายคนร้ายที่หน้าเลือดจะดีกว่า “เพราะว่าคนร้ายที่ดีก็มีพร้อมที่จะช่วยคนจนก็มีมากในโลก”

4. ความคิดที่ว่ามนุษย์ที่จะเสมอภาคกันย่อมเป็นไปได้ เพราะคนยังมีกิเลส ผังอยู่ในสมอง มีความแตกต่างทั้งร่างกายและจิตใจ เช่น บางคนตัวเล็ก กินอาหารมาก แต่ทำงานน้อย แต่บางคนตัวโตกินอาหารน้อยแต่ทำงานมาก บางคนโง่ บางคนฉลาด ฉะนั้นจะให้คนเท่าเทียมกันหมดย่อมไม่มี แม้แต่ในประเทศคอมมิวนิสต์เอง เมฆาเซตุง จะกินอาหารอย่างเดียวกันกับคนจน ๆ คนหนึ่งย่อมเป็นไปได้

5. เป็นคนเจ็บแล้วไม่จำ ใช้ไม่ได้ การ์ล มาร์กซ์ ถูกเนรเทศจากเยอรมัน ตอนแรกก็ควรจะรู้สาเหตุ แต่ไม่ปรับปรุงตนเอง จึงต้องถูกเนรเทศจากเบลเยียม ฝรั่งเศส แสดงว่าผิดแล้วไม่เอาเป็นบทเรียน ไม่ปรับปรุงตนเอง ไม่ควรเอาอย่าง

6. ลูกเมียขอดอยาก ครั้งที่มาอยู่ในลอนดอนใหม่ ๆ ตัวเองกลับไม่แสวงหางานให้เหมาะสมกลับมัวแต่บ้ำการเมือง จนลืมนึกถึงเมียและลูกที่บ้าน คนทั่วไปไม่ควรเอาอย่าง เพราะถ้าทุกคนทำแบบนี้สังคมจะร่นวายไม่เป็นปึกแผ่น

7. เป็นคนชอบพูด ชอบเขียนด่าว่าผู้อื่นอย่างเพื่อฝัน เพราะถ้าให้ตัวเองไปบริหารประเทศเองอาจแก่ภาวะต่าง ๆ ในแต่ละประเทศในยุโรปสมัยนั้นไม่ได้ เพราะกำลังประสบภาวะเศรษฐกิจตกต่ำไปทั่ว

8. ไม่รู้จักกาลเทศะไปที่ใดก็จะพูดแต่เรื่องการเมือง และการปฏิวัติ แม้ในงานศพก็จะพูดแต่เรื่องปฏิวัติ ถ้าคนใดทำอย่าง มาร์กซ์ ในสังคมไทยจะมีคนนิยมชมชอบน้อย

9. ไม่หาอาชีพเป็นหลักแหล่งชอบเขียนแต่บทความ โจมตีนายทุนคนอื่น ๆ อยู่เสมอทำให้เสียเวลาทำมาหากิน ดังนั้นในที่สุดก็แทบไม่มีอาหารจะหล่อเลี้ยงร่างกายตัวเองและครอบครัว

10. สุขุมหรือจัดมาก มวนต่อมวน จึงทำให้อายุสั้นตาย เพียงอายุ 65 ปี ถ้าไม่สุขุมหรือคงอายุยืนยาวกว่านี้ ที่สรุปอุปนิสัยของการ์ล มาร์กซ์ มาไว้ ณ ที่นี้ก็เป็นเพียงข้อคิดเห็นหย่อนคลายอารมณ์ตั้งเครียด หรือคิดเล่น ๆ เท่านั้นเอง

7. อุดมคติบางประการของคาร์ล มาร์กซ์ (Some Special Ideas of Karl Marx)

1. ข้าพเจ้าจะไม่ยอมเชื่อในอุดมคติซึ่งสอนให้คนงมงายโง่เง่า ทำให้คนมีความเชื่อในสิ่งฟุ้งซ่านเลื่อนลอย ข้าพเจ้าต้องการจะปลูกฝังอุดมคติใหม่อันเป็นวัตถุและความเป็นจริงของชีวิตอย่างแท้จริง เช่นว่า “แรงงาน คือพระเจ้า และแรงงานอันยิ่งใหญ่เท่านั้นที่จะครองโลก” (Labor is God and only Labor will rule the world) นอกจากนี้ตั้งแต่ตั้งแต่นั้นมาพวกนายทุนเคยสอนไว้ว่า “พระเจ้าอยู่เหนือทุกสิ่งทุกอย่างในโลกอยู่เหนือโลก แต่เดี๋ยวนี้ เราต้องเอาพระเจ้าลงมาอยู่กับเรา คือ กลาง ๆ คนรวยต้องลดตัวมาเท่ากับคนจน และจะได้ดีด้วยการปฏิวัติโลกเท่านั้น (มาร์กซ์ เขียนถึงบิดาเมื่อเขาอายุ 19 ปี)

2. ศาสนา คือ ยาเสพติดของมนุษย์ และเป็นเพียงความอ่อนแอและความฝันของมนุษย์ผู้ฟุ้งซ่าน แต่ที่จริงในความฝันอันเลื่อนลอยนั้นเราจะไม่พบตัวเราในที่ว่าง หรือในสวรรค์เลย แต่เรากลับพบชีวิตบนดินในชีวิตจริง ความจริงพวกเราจะฟังศาสนาไปไม่รอดในชีวิตจริงได้ เพราะชีวิตจริงของพวกเราต้องฟังพวกเรา ต้องฟังพวกวัตถุ คือ อาหาร เสื้อผ้า และที่อยู่อาศัย ยารักษาโรคและสิ่งจำเป็นอย่างอื่นที่มนุษย์ต้องการให้อยู่รอด และยิ่งไปกว่านั้น ศาสนายังสอนให้พวกเราเก็บตัวอยู่ในความอ้างว้างโดดเดี่ยว สอนให้เราหลุดพ้นไปคนเดียวหาความสุขส่วนตัว และพวกนายทุนยังเอาศาสนาไปเป็นเครื่องอบรมคนยากจน ให้หลงเชื่อ งมงายจะได้ลืมความจริงในความจริงเราต้องพบความร้อนหนาวและความยากลำบากพร้อมกับความหิวโหย เพราะฉะนั้นเราต้องปฏิวัติ เพื่อโลกทั้งโลกจะเริ่มต้นได้มาซึ่งสิ่งเหล่านั้น สิ่งซึ่งชาวนา กรรมกร ชาวไร่ “ชนชั้นกรรมาชีพ” ต้องการนั่นคือ วัตถุ และความจำเป็นในชีวิตจริงของมนุษย์นั่นเอง มาร์กซ์ เลียนแบบนักเขียนชาวเยอรมันคนหนึ่ง ในการเขียนเรื่องนี้ก็ปรากฏคนนั้นชื่อ “ฟอยเออร์บัค ที่สอนว่าศาสนานั้นเป็นเพียงสิ่งฟุ้งซ่าน หลอกลวง พยายามดึงมนุษย์ให้อยู่ในความฝันไม่ยอมรับหลักความจริง” มาร์กซ์ ได้เขียนเทิดทูนฟอยเออร์บัค (Feuerback) อย่างเลิศจิตใจว่า “ฟอยเออร์บัค เป็นคนที่ดี แม้ว่าเขาจะเป็นคนวิพากษ์วิจารณ์ เขาก็วิพากษ์วิจารณ์ออกมาอย่างจริงใจ อย่างสุจริต ไม่โกหกหลอกลวง แม้เขาจะวิจารณ์ยอร์ชเฮเกล แต่เขาก็เป็นผู้พิชิตปรัชญาเก่า ๆ และเป็นผู้ผลักดันความคิดทางการเมืองของข้าพเจ้าให้ก้าวหน้าไปข้างหน้าอย่างตรงเป้าและรวดเร็วเหมือนดัง “ลูกธนูออกจากแหล่ง” (มาร์กซ์ เขียนเมื่ออายุ 26 ปี)

3. พวกเศรษฐี นายทุน และกฏุมพี (Bour Geoise) และพวกรวมหัวกันโกงแรงงานทั้งหลาย ต่างก็ได้ทุ่มเทกันใช้คำสอนต่าง ๆ ให้นมนุษย์ใช้ “จิตใจ” งมงายเป็นอาวุธต่อต้านแต่ พวกเราจะต้องต่อสู้ เพื่อจะได้ปลุกปั่นคนงาน (PROLETARIAT) ให้ตื่นและต้องให้ใช้วัตถุเป็นอาวุธและวัตถุในโลกนี้เองจะฆ่าเศรษฐีและนายทุนทั่วโลก (มาร์กซ์ เขียนเมื่ออายุ 26 ปี)

4. จุดประสงค์ของการทำงานของมนุษย์คือการที่จะทำให้ทุกอย่างเพื่อเอาชนะความหิวโหยและความยากลำบาก แต่ที่จริงในโลกแห่งความเห็นแก่ตัวและความเอารัดเอาเปรียบ นายทุนจะพยายามสอนให้คนคิดว่า ทุกอย่างเป็นไปตามคำบัญชาของสวรรค์ และในลัทธิ นายทุน พวกเสรีชน นายทุนและพวกเจ้าขุนมูลนาย ต่างผนีกกำลังกันจัดการค้าผูกขาด และผูกขาดในทางการเมืองโดยในลัทธิ นายทุนนั่นเอง นายทุนเอารัดเอาเปรียบโง่งแรงงาน โดยสอนว่า การทำงานเป็นเพียงการลอกแบบพระเจ้าไม่ต้องไปหวังผลตอบแทนใด ๆ ให้มาก เพื่อพวกตนจะได้อยู่สบาย แต่พวกเราจะต้องคิดเสียใหม่ว่าคนงานนั้นแหละ คือ “ผู้ที่กำหนดราคาของโลกและเป็นผู้สร้างโลก” (WORKING MAN AS THE REAL WORLD CREATOR) และเราต้องถือคติอันเข้มแข็งและจริงจังของโลกคอมมิวนิสต์ที่สอนอย่างยุติธรรมว่า “ผู้ใดไม่ทำงานไม่ต้องกินอาหาร” และผู้ใดไม่ได้ลงมือทำงานเองจะไปเอารัดเอาเปรียบผู้อื่นโดยการใช้หรือจ้างวาน ก็ไม่ได้ (ONE WHO DOES NOT WORK SHOULD NOT EAT) นอกจากนี้ในสังคมยุติธรรมนี้ถือว่า “มนุษย์ทั้งหมดรวมทั้งคนมั่งมี เสรีชน เจ้าขุนมูลนาย ต้องอาศัยแรงงานของคนจน จึงต้องให้คนจนและคนงานครองโลก” (มาร์กซ์เขียนเมื่อ พ.ศ. 1844 อายุ 26 ปี)

5. ลัทธิคอมมิวนิสต์จะต้องเป็นลัทธิที่ครองโลกได้สำเร็จโดยพวกคนจนรวมกัน เพราะคนงานได้ทำงานอย่างเข้มแข็งสมศักดิ์ศรีของมนุษย์และงานที่สำคัญต่อไปคือ คนงานทั่วโลกต้องรวมกัน เพราะคนงานทั่วโลกเป็นเชื้อชาติและสายเลือดเดียวกัน คนงานจรรวมกันและปฏิวัติโลกเกิด (มาร์กซ์ เขียนเมื่ออายุ 26 ปี)

6. นำเจ็บใจเหลือเกินที่สังคมของพวกนายทุน ผู้ดีกฏุมพีและศักดินา ได้สอนให้คนงานงมงาย โดยเอาศาสนามาบิดเบือนความจริง ซึ่งที่จริงจุดมุ่งหมายของศาสนาต้องการช่วยคนจน แต่ในลัทธิ นายทุนเดิมเชื่อว่า “ผลงานของโลกจะต้องผ่านคนรวยและมาจากสรวงสวรรค์สู่มือมนุษย์ โดยผ่านทางเสรีชนผู้มีอำนาจ แต่พวกเราต้องมีความคิดของคอมมิวนิสต์ที่ว่า พวกเราจะต้องเริ่มทำผลงานใหม่ ๆ ในโลกขึ้นจากมนุษย์ไปสู่สรวงสวรรค์คือ โดยผ่านมือคนยากจนไปสู่คนร่ำรวย “คนงานต้องครองโลก” (มาร์กซ์ เขียนเมื่ออายุ 28 ปี จะเห็นได้ว่า มาร์กซ์ก็ยอมรับศาสนา แต่เขาแอนตี้สังคมคนรวยมากเกินไป)

7. โลกดีโลกนี้เป็นโลกของแรงงาน และเป็นโลกอันแท้จริงของพวกเราคนทำงาน เท่านั้นถูกต้องที่สุด แรงงานและการรวมพลังแรงงาน นั้นแหละคือ ศาสดาที่แท้จริง แรงงานนั้นแหละคือแสงสว่างส่องทางมนุษยชาติ (มาร์กซ์ เขียนเมื่ออายุ 49 ปี)

8. ในลัทธิของพวกเราทุกคนต้องทำงานและใคร ๆ จะอยู่เฉย ๆ ไม่ได้ รัฐจะต้องถือหลักแห่งอุดมคติที่ว่า ทุกคนต้องทำงาน ไม่มีการแบ่งชนชั้น ทั่วโลกไม่มีชนชั้น ทั่วโลกจะเป็นชนชั้นเดียวกันหมด คือ “ชนชั้นแรงงาน” และรัฐต้องถือคติว่า “ขอแรงงานจากทุกคนตามที่เขาจะมอบให้ได้ตามความสามารถของเขาและมอบสวัสดิการให้แก่ครอบครัว และแก่ชีวิต

ทุกคนตามที่เขาจำเป็นพอสมควรแก่การครองชีวิตอยู่ได้” (From what according to his ability, to each according to his needs) (มาร์กซ์ เขียนเมื่ออายุ 45 ปี)

8. ปรัชญาสารนิยมวิภาษวิธีของ คาร์ล มาร์กซ์ (Karl Marx's Dialectical Materialism)

วิภาษวิธี คืออะไร

คำว่า วิภาษวิธี พอสรุปความหมายได้ดังนี้

1. วิภาษวิธี คือ คำสอนว่าด้วยพัฒนาการ (Development) โลกเรามีการเคลื่อนที่เปลี่ยนแปลงและพัฒนาการอยู่เสมอ เองเกลส์ กล่าวไว้ว่า “วิภาษวิธี คือ วิทยาศาสตร์ว่าด้วยกฎทั่วไปของการเคลื่อนที่และพัฒนาการของธรรมชาติ สังคมมนุษย์ และความคิด”

2. วิภาษวิธี คือ คำสอนว่าด้วยความเชื่อมโยงทั่วไปของวัตถุและปรากฏการณ์ต่าง ๆ

3. วิภาษวิธี แบบ คาร์ล มาร์กซ์ คือ คำสอนว่าด้วยพัฒนาการความเชื่อมโยงเกี่ยวเนื่องกัน ครอบคลุมสรรพสิ่งอย่างลึกซึ้งและเป็นเครื่องมือสำหรับการสร้างโลกใหม่แบบปฏิวัติ

ปรัชญาของมาร์กซ์ เรียกว่า สารนิยมวิภาษวิธี (DIALECTICAL MATERIALISM) ที่เป็นสารนิยม เพราะเราถือว่า สารมีความสำคัญอันดับหนึ่งในการแก้ปัญหาทางปรัชญาส่วนจิตมีความสำคัญที่รองลงมาจากสาร ปรัชญาสารนิยมยอมรับว่าโลกเป็นสารและเป็นสิ่งที่รู้ได้แล้วศึกษาโลกตามที่เป็นอยู่อย่างแท้จริง ปรัชญาของมาร์กซ์เป็นแบบวิภาษวิธีเพราะถือว่า โลกเป็นสิ่งเคลื่อนไหว และเกิดขึ้นมาใหม่อยู่เสมอ

สารนิยมวิภาษวิธีศึกษากฎทั่วไปที่ควบคุมพัฒนาการของโลกทางวัตถุ วิทยาศาสตร์แต่ละสาขาก็ศึกษากฎที่ควบคุมพัฒนาการของโลกทางวัตถุเหมือนกัน แต่ศึกษาเฉพาะด้านของตน สารนิยมวิภาษวิธีแตกต่างจากวิทยาศาสตร์ตรงที่ศึกษากฎทั่วไปหรือกฎที่ครอบคลุมทุกด้านของความแท้จริง สิ่งมีชีวิตและสิ่งไม่มีชีวิต ชีวิตทางสังคมและจิตย่อมเป็นไปตามกฎทั่วไปนี้หรืออีกนัยหนึ่งกฎแห่งความขัดแย้งของสิ่งตรงกันข้าม

สารนิยมวิภาษวิธียังศึกษากฎที่ควบคุมความรู้ที่เป็นกระบวนการนั้นคือ วิธีที่จะรู้โลกซึ่งเปลี่ยนแปลงไปเป็นแบบวิภาษวิธี นอกจากนั้นวิภาษวิธียังอธิบายว่า จะเปลี่ยนแปลงโลกแบบปฏิวัติได้อย่างไร

การที่มาร์กซ์และองเกลส์ ได้มีส่วนร่วมในการต่อสู้ของชนชั้นกรรมาชีพ การที่เขารับใช้ประชาชนอย่างไม่เห็นแก่ตัว และการที่เขามีความรู้ที่ดีในเรื่องวิทยาศาสตร์และปรัชญาทำให้เขาค้นพบความแท้จริงของสารนิยมวิภาษวิธี มาร์กซ์และองเกลส์ยังได้กล่าวถึงสารนิยมทางประวัติศาสตร์ หรือทฤษฎีวิภาษวิธีว่าด้วยพัฒนาการของสังคม วิธีเรียนรู้

สังคมและการปฏิบัติสังคม สสารนิยมทางประวัติศาสตร์จึงเป็นส่วนประกอบสำคัญของปรัชญามาร์กซิสต์ด้วย

9. ปรัชญามาร์กซิสต์เป็นเครื่องมือทางทฤษฎีของชนชั้นกรรมาชีพ

ปรัชญามาร์กซิสต์อธิบายธรรมชาติและสังคมแบบวิทยาศาสตร์ จึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างสรรค์ธรรมชาติใหม่และสังคมใหม่โดยการปฏิบัติ ชนชั้นกรรมาชีพเท่านั้นสนใจความรู้ที่แท้จริง และการปฏิวัติโลก เขาจึงใช้ปรัชญาสสารนิยมวิภาษวิธีเป็นอุดมคติในการต่อสู้กับลัทธินายทุนและสร้างสรรค์ลัทธิสังคมนิยม และลัทธิคอมมิวนิสต์

ปรัชญามาร์กซิสต์เป็นปรัชญาแห่งการปฏิวัติอยู่ในตัวเอง เพราะไม่ยอมรับความหยุดนิ่งของระบบสังคม และการยึดถือสมบัติส่วนบุคคล ปรัชญามาร์กซิสต์ชี้ให้เห็นว่า ลัทธินายทุนต้องสลายตัวไปและเกิดระบบใหม่แบบสังคมนิยมขึ้นแทนที่ และทั้งยังได้ชี้แนะวิธีสร้างลัทธิสังคมนิยมและลัทธิคอมมิวนิสต์ด้วย

การศึกษาปรัชญามาร์กซิสต์มีความจำเป็นอย่างยิ่งในยุคที่มีความเปลี่ยนแปลงทางสังคม เพราะจะช่วยให้ชนชั้นกรรมาชีพเป็นตัวเองได้ในสภาพการณ์อันสับสน ช่วยให้เราวิเคราะห์สภาพการณ์เหล่านั้นแบบวิทยาศาสตร์ และช่วยให้รู้จักเลือกวิถีทางที่มีประสิทธิภาพที่สุดในการดำเนินภารกิจให้สัมฤทธิ์ผล

10. สภาพการณ์ที่ทำให้เกิดปรัชญามาร์กซิสต์ขึ้น

1. สภาพทางเศรษฐกิจและสังคม กลางศตวรรษที่ 19 ลัทธินายทุนได้เกิดขึ้นแทนที่ลัทธิศักดินาในหลายประเทศ ลัทธินายทุนมีความก้าวหน้าเป็นอันมากในการผลิต และได้พัฒนาเทคโนโลยี วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมขึ้นอย่างรวดเร็ว แต่ในขณะเดียวกันลัทธินายทุนได้ก่อให้เกิดมีชนชั้นกรรมาชีพขึ้น

เมื่อชนชั้นกรรมาชีพถูกชนชั้นนายทุนขูดรีด และขาดสิทธิพื้นฐานของมนุษย์ เขาจึงถูกขูดรีดโดยชนชั้นนายทุน แต่การต่อสู้ของชนชั้นกรรมาชีพในครั้งนั้นไม่เป็นระบบ ไม่มีความมุ่งหมายที่แน่นอน และไม่มีวิธีการจะต่อสู้ ชนชั้นนายทุนจึงปราบปรามลงได้ ด้วยเหตุนี้จึงจำเป็นต้องมีทฤษฎีวิภาษวิธี อันจะช่วยให้ชนชั้นกรรมาชีพเข้าใจกฎพัฒนาการของสังคม เข้าใจชะตากรรมของลัทธินายทุน และรู้จักหน้าที่ของตนในการทำลายลัทธินายทุน แล้วสร้างสังคมใหม่แบบสังคมนิยม

2. วิทยาศาสตร์ธรรมชาติ และทฤษฎีปรัชญา ก่อนหน้าปรัชญามาร์กซิสต์ ความก้าวหน้าของวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ และทฤษฎีปรัชญาในศตวรรษที่ 19 เป็นพื้นฐานให้เกิดปรัชญามาร์กซิสต์ขึ้น วิทยาศาสตร์ธรรมชาติเลิกสนใจจะรวบรวมข้อเท็จจริงและศึกษาสิ่งต่าง ๆ แยก ๆ กัน แต่หันไปสร้างทฤษฎีสำหรับอธิบายข้อเท็จจริงและหาความสัมพันธ์ระหว่างข้อเท็จจริงเหล่านั้น อภิปรัชญาของวิทยาศาสตร์ธรรมชาติเป็นพื้นฐานให้เกิดความคิดแบบวิภาษวิธีขึ้น

คานท์ เป็นคนแรกที่ทำลายอภิปรัชญาแบบเก่าโดยสร้างสมมติฐานว่าด้วยกำเนิดของเอกภพขึ้นซึ่งแสดงว่าโลกและสุริยจักรวาลไม่ใช่สิ่งนิรันดร แต่เป็นผลของวิวัฒนาการของสสารเป็นเวลาช้านานการค้นพบที่สำคัญ 3 ประการในวิทยาศาสตร์ธรรมชาติคือ กฎการคงตัวและเปลี่ยนรูปของพลังงาน ทฤษฎีว่าด้วยโครงสร้างของอินทรีย์ประกอบด้วยเซลล์ และทฤษฎีวิวัฒนาการของดาร์วิน ได้หนุนให้เกิดทัศนคติแบบสสารนิยมวิภาษวิธีขึ้น นอกจากวิทยาศาสตร์ธรรมชาติแล้วปรัชญาของเฮเกิล และฟอยเออร์บัค ก็เป็นพื้นฐานของปรัชญามาร์กซิสต์โดยตรง

มาร์กซ์และเอนเงิลส์ได้ศึกษาปรัชญาของเฮเกิลในสมัยเป็นนักศึกษา ทำให้เขาเข้าใจกระบวนการวิภาษวิธี แต่ก็ยึดถือตามเฮเกิลว่า ประวัติศาสตร์ คือวิวัฒนาการของจิต ต่อมาเขาได้ศึกษาปรัชญาสสารนิยมของฟอยเออร์บัค เขาจึงละทิ้งจิตนิยมของเฮเกิล แล้วสร้างสสารนิยมวิภาษวิธีและสสารนิยมทางประวัติศาสตร์ขึ้นในการวางรากฐานทางปรัชญา มาร์กซ์และเอนเงิลส์รื้อฟื้นวิภาษวิธีของเฮเกิลและสสารนิยมของฟอยเออร์บัคขึ้นมาสร้างใหม่ตัดส่วนที่ไม่เป็นวิทยาศาสตร์ออกเสีย แล้วเพิ่มประสบการณ์ในการต่อสู้แบบปฏิวัติของชนชั้นกรรมาชีพและสัมฤทธิ์ผลทางวิทยาศาสตร์เข้าไป

11. มาร์กซ์ทำการปฏิวัติปรัชญา

นักปรัชญา ก่อนหน้ามาร์กซ์ มุ่งพิทักษ์ผลประโยชน์ของผู้บวกริด ด้วยเหตุนี้เองเขาจึงไม่คิดจะสร้างสังคมใหม่ ที่คำนึงถึงประโยชน์ของชนชั้นกรรมาชีพ ปรัชญามาร์กซิสต์แตกต่างจากปรัชญา ก่อนหน้านั้นอย่างสิ้นเชิง เพราะมุ่งพิทักษ์ผลประโยชน์ของชนชั้นกรรมาชีพและประชาชนคนทำงานทั้งปวง มาร์กซ์และเอนเงิลส์ไม่เพียงแต่เป็นผู้สร้างปรัชญาใหม่ แต่ยังเป็นผู้นำการปฏิวัติของชนชั้นกรรมาชีพด้วย เขากล่าวว่าหนทางเดียวที่จะปลดแอกประชาชนคนทำงานก็คือการปฏิวัติแบบสังคมนิยมและการเผด็จการโดยชนชั้นกรรมาชีพ

เพราะเหตุที่มาร์กซ์และเอนเงิลส์สนับสนุนชนชั้นกรรมาชีพผู้ถูกกดขี่ เขาจึงได้สร้างปรัชญาขึ้นเป็นอาวุธทางใจสำหรับต่อสู้กับลัทธินายทุน ลักษณะสำคัญของสสารนิยมวิภาษวิธี และสสารนิยมทางประวัติศาสตร์ คือการเปลี่ยนแปลงโลก และการนำมาปฏิบัติได้

นั่นก็คือเป็นเครื่องมือของชนชั้นกรรมาชีพสำหรับต่อสู้กับลัทธินายทุน เพื่อสร้างลัทธิสังคมนิยม และลัทธิคอมมิวนิสต์

จากประวัติศาสตร์ปรัชญาเราได้ทราบว่า ทั้งวิชาวิธี และสสารนิยมเกิดก่อนลัทธิมาร์กซ์เป็นเวลช้านาน แต่ปรัชญาเก่าถือว่า วิชาวิธีกับสสารนิยมแยกจากกัน เฮเกลเป็นนักวิชาวิธีแต่ไม่เป็นนักสสารนิยม ฟอยเออร์บาคเป็นนักสสารนิยม แต่ไม่เป็นนักวิชาวิธี มาร์กซ์และเอนเงิลส์เชื่อมท่วงว่างระหว่างวิชาวิธีกับสสารนิยมเข้าด้วยกัน สร้างเป็นปรัชญาสสารนิยมวิชาวิธีเพียงอันเดียว นี่คือการแตกต่างประการแรกระหว่างปรัชญามาร์กซ์ซิสต์กับปรัชญาแบบเก่า

นักปรัชญาฝ่ายนายทุนมักอ้างว่า ปรัชญาของเขาไม่เป็นฝักเป็นฝ่าย เพราะจะมุ่งผลประโยชน์ของทุกคนไม่คำนึงถึงชนชั้น แต่ในยุคของการต่อสู้ทางสังคม นักปรัชญาเหล่านั้นเป็นอันมากได้อยู่ฝ่ายนายทุน พิทักษ์ทรัพย์สินส่วนบุคคล และยอมรับว่าการทุจริตเป็นสิ่งชอบธรรม ตรงข้ามกับจิตนิยมของนเยทูน ปรัชญามาร์กซ์ซิสต์ เลนินนิสต์ อ้างอย่างเปิดเผยถึงความไม่เป็นฝักเป็นฝ่ายของปรัชญาซึ่งหมายความว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดระหว่างปรัชญากับการเมือง หลักการของความไม่เป็นฝักเป็นฝ่ายทางปรัชญามีอยู่ว่า เราดำเนินตามแนวทางของเราเอง และต่อสู้กับแนวทางและชนชั้นอื่นที่เป็นศัตรูกับเรา

12. ลักษณะของปรัชญาสสารนิยมวิชาวิธี

ปรัชญามาร์กซ์ซิสต์ไม่ใช่การรวบรวมกฎที่ไม่เปลี่ยนแปลงเข้าด้วยกัน แต่เป็นวิทยาศาสตร์สร้างสรรค์ไม่หยุดนิ่ง ก้าวหน้าเป็นขั้น ๆ ตามความเปลี่ยนแปลงของชีวิต นอกจากนั้นยังพัฒนาขึ้นเรื่อย ๆ ตามประสบการณ์ทางสังคมและการค้นพบทางวิทยาศาสตร์

ปรัชญามาร์กซ์ซิสต์เกิดขึ้นเมื่อลัทธินายทุนเจริญเต็มที่แล้ว เมื่อสภาพการณ์ทางประวัติศาสตร์เปลี่ยนแปลงไป ลัทธินายทุนก็เปลี่ยนแปลงไปถึงขั้นสุดท้าย นั่นคือลัทธิจักรวรรดินิยม ซึ่งทำให้เกิดความขัดแย้งทางเศรษฐกิจและการเมืองรุนแรงที่สุด ปรัชญามาร์กซ์ซิสต์ซึ่งพัฒนามาอย่างสงบจึงกลายเป็นการปฏิวัติสังคมไป

ขณะที่มีความขัดแย้งทางสังคม ก็ได้มีการค้นพบทางวิทยาศาสตร์ใหม่ ๆ ขึ้น เช่น การค้นพบอิเล็กตรอน และกัมมันตภาพรังสี การค้นพบเหล่านี้ทำให้ความคิดทางอภิปรัชญาแบบเก่าเกี่ยวกับสสารและสมบัติของสสารพังทลายลง แต่เป็นการสนับสนุนปรัชญามาร์กซ์ซิสต์คือการรวมประสบการณ์ในการต่อสู้แบบปฏิวัติของชนชั้นกรรมาชีพกับผลสัมฤทธิ์ของวิทยาศาสตร์ธรรมชาติเข้าด้วยกัน

ตอนปลายศตวรรษที่ 19 ศูนย์การปฏิวัติระหว่างชาติย้ายไปอยู่ที่รัสเซียใหม่ ๆ และที่นั่นเองได้เกิดลัทธิเลนินนิสต์ขึ้น ลัทธิเลนินนิสต์ก็คือลัทธิมาร์กซ์ซิสต์ในยุคใหม่ คือยุคของการ

เปลี่ยนจากลัทธิมายทุนไปสู่ลัทธิสังคมนิยม และการสร้างสังคมคอมมิวนิสต์ขึ้น ประชาคมาร์กซิสต์ยุคเลนินเริ่มตั้งแต่ปลายศตวรรษที่ 19 ถึงปัจจุบัน

13. ปัญหาเรื่องสสาร

ปัญหาสำคัญของสสารนิยมวิภาษวิธีคือปัญหาว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างสสารกับจิตจึงจำเป็นต้องทราบว่ สสารคืออะไร และสสารอยู่ในรูปใด

วัตถุที่ล้อมรอบตัวเราอยู่มีจำนวนนับไม่ถ้วน มีทั้งสิ่งที่มีชีวิตและสิ่งที่ไม่มีชีวิต ทั้งที่มองเห็นได้ด้วยตาเปล่า และสิ่งที่มองไม่เห็น สิ่งเหล่านี้มีสมบัติ คุณภาพ และลักษณะแตกต่างกัน การที่มีสิ่งต่าง ๆ แตกต่างกันอย่างมากมายทำให้นักปรัชญาแบบเก่าคิดว่าสิ่งเหล่านั้นมาจากพื้นฐานอันเดียวกัน

ด้วยความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ เราจึงรู้ว่าวัตถุ และปรากฏการณ์ทั้งหลายแม้จะมีสมบัติแตกต่างกัน ก็ล้วนมีสภาพเป็นสสารและมีอยู่ด้วยตัวเอง ไม่ขึ้นอยู่กับจิต เช่น วิทยาศาสตร์ธรรมชาติพิสูจน์ได้ว่าโลกได้มีอยู่เป็นเวลาหลายล้านปีมาแล้วก่อนสิ่งมีชีวิตจะอุบัติขึ้นในโลกนี้ แสดงว่าสสารและธรรมชาติมีอยู่ด้วยตัวเอง ไม่ขึ้นอยู่กับคนและจิตของคน จิตนั้นเองเป็นเพียงผลของวิวัฒนาการอันยาวนานของสสาร

สสารในฐานะเป็น concept ทางปรัชญา มีสมบัติเป็นความแท้จริงเชิงวัตถุวิสัย ซึ่งวัตถุและปรากฏการณ์ทั้งปวงมีเหมือน ๆ กัน

การยอมรับว่าโลกเป็นความแท้จริงเชิงวัตถุวิสัยและการยอมรับว่าจิตมนุษย์สามารถรู้โลกได้เป็นหลักพื้นฐานของสสารนิยมวิภาษวิธี

concept เรื่องสสารนอกจากจะให้ความรู้เกี่ยวกับสมบัติทั่วไปของโลกแล้วยังเป็นกาทีกอริเบื้องต้นของความรู้ด้วย คือแสดงว่าเราสามารถรู้โลกได้ โลกเป็นแหล่งแห่งความรู้ของเรา นอกจากนั้น concept เรื่องสสารยังเป็นพื้นฐานสำหรับแก้ปัญหาว่าด้วยทฤษฎีแห่งความรู้

concept เรื่องสสารยังมีความสำคัญเป็นอันมากสำหรับวิทยาศาสตร์ โดยเฉพาะวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ วิทยาศาสตร์ใด ๆ จะกลายเป็นการดำเนินงานไร้ความหมายของจิต ถ้าไม่ศึกษาความแท้จริงเชิงวัตถุวิสัย concept เรื่องสสารทางปรัชญาแตกต่างจากโลกที่วิทยาศาสตร์มองเห็น คือแตกต่างจากการมองเห็นโครงสร้าง สภาพและสมบัติของสสารรูปธรรม ทศนะทางวิทยาศาสตร์เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ แต่ความเปลี่ยนแปลงนี้ไม่กระทบกระเทือนถึงความเข้าใจของปรัชญาว่าสสารเป็นความแท้จริงเชิงวัตถุวิสัยภายนอกจิตของเรา

นักจิตนิยมโจมตีลัทธิสสารนิยมว่า นำเอา concept เรื่องสสารทางปรัชญาไปสับสนกับทศนะทางวิทยาศาสตร์ เมื่อทศนะทางวิทยาศาสตร์เปลี่ยนแปลงไปจนถึงขั้นพิสูจน์ความสูญหาย

ของสสาร การพิสูจน์พื้นฐานของสสารนิยมก็พังทลายไปเอง

นักสสารนิยมทางอภิปรัชญาได้ยึดถือกันมาหลายศตวรรษแล้วว่า สสารคือปริมาณ นั้นเป็นสิ่งแบ่งแยกไม่ได้ แต่ในปลายศตวรรษที่ 19 นักวิทยาศาสตร์ได้พบว่า อิเล็กตรอน เป็นส่วนประกอบของปริมาณ อิเล็กตรอนมีสมบัติไม่เหมือนกับสมบัติของปริมาณเลย ข้อนี้ ทำให้นักสสารนิยมทางอภิปรัชญาเกิดความสับสนและนักจิตนิยมก็พูดได้ว่า ปริมาณไม่ใช่ สสาร สสารย่อมสูญหายไปได้

เลนินกล่าวว่า การค้นพบของวิทยาศาสตร์ไม่ได้ทำให้สสารหายไป เป็นเพียงการ เปลี่ยนทัศนคติเกี่ยวกับสสารเสียใหม่ เมื่อวานนี้ขอบเขตแห่งความรู้ของเราคือปริมาณ วันนี้ ขอบเขตแห่งความรู้คือ อิเล็กตรอนพรุ่งนี้ขอบเขตนี้จะเปลี่ยนไปอีก

เทหวัตถุประกอบด้วยโมเลกุล โมเลกุลประกอบด้วยปริมาณ เทหวัตถุ โมเลกุล และปริมาณแตกต่างกันเป็นอันมาก ปริมาณมีโครงสร้างที่ซับซ้อน ประกอบด้วยอนุภาค เบื้องต้นคือ โปรตอนและนิวตรอน ซึ่งประกอบกันเป็นนิวเคลียร์ และอิเล็กตรอนซึ่งวนรอบ นิวเคลียร์ด้วยความเร็วมหาศาล อนุภาคเหล่านี้และอนุภาคอื่นๆ เช่น เมซอน ไฮเบอร์อน นิวตรอนเป็นส่วนประกอบของปริมาณ อนุภาคเหล่านี้ก็มีโครงสร้างที่ซับซ้อนและไม่ได้เป็น เพียงส่วนประกอบของปริมาณเท่านั้น แต่ยังมีอยู่อย่างอิสระด้วย เช่น อนุภาคเหล่านี้เป็นอัน มากมีอยู่ในรังสีคอสมิก

เมื่อไม่นานมานี้ มีการค้นพบอนุภาคตรงกันข้ามคือ โพซิตรอน แอนตี้โปรตรอน และอื่นๆ ซึ่งมีประจุไฟฟ้าตรงกันข้ามกับอิเล็กตรอนและโปรตรอน (โพซิตรอนคืออิเล็กตรอน ที่มีประจุบวก แอนตี้โปรตรอนคือโปรตรอนที่มีประจุลบ)

สสารมีอยู่ในหลายสถานะ โดยปกติเรารู้จักสสารในสถานะเป็นของแข็ง ของเหลว และก๊าซแต่ในเอกภพมีสสารอยู่ในสถานะของพลาสมา (plasma) เช่น ดวงดาว เนบิวลา และ ก๊าซระหว่างดวงดาวอยู่ในสถานะของพลาสมา พลาสมาที่คล้ายๆ กับก๊าซ แต่มีสมบัติแตกต่างกัน ภายใต้อิทธิพลของสนามแม่เหล็กอย่างแรง การเคลื่อนที่ของอนุภาคพลาสมา จะมีลักษณะเป็นวงสว่างแนวเคลื่อนที่ของอนุภาคพลาสมาจะมีลักษณะเป็นวงสว่าง การที่มีพลาสมาอยู่อย่างอิสระเช่นนั้น จึงถือได้ว่าพลาสมาเป็นสถานะที่ 4 ของสสาร

ถ้าสสารในสถานะของแข็งถูกอัดให้มีความหนาแน่นมากขึ้น อิเล็กตรอนในปริมาณ จะทะลุนิวเคลียร์เข้าไปรวมกับโปรตรอนกลายเป็นนิวตรอน กระบวนการนี้จะทำให้เกิดสถานะ ของสสารอีกสถานะหนึ่ง คือสถานะนิวตรอน ในสถานะนี้สสารมีลักษณะพิเศษ คือเป็นสื่อ ไฟฟ้าอย่างสูงมาก (มากกว่าโลหะที่เป็นสื่อที่ดีที่สุดหลายหมื่นเท่า) จะเกิดสนามแม่เหล็กอย่าง แรง ถ้าให้กระแสไฟฟ้าผ่านสสารนั้น และสสารในสถานะนิวตรอนจะมีความหนาแน่นที่สุด (สสาร 1 ลบ.ซม.หนักไม่น้อยกว่า 1 ล้านตัน)

นักวิทยาศาสตร์มีสมมติฐานเกี่ยวกับความมีอยู่ของสสารในอีกสถานะหนึ่ง คือ สถานะเอปิพลาสมา (epiplasma) หรือซูเปอร์พลาสมา ซึ่งเป็นการรวมกันของอนุภาคกับอนุภาค ตรงกันข้าม สสารในสถานะนี้จะมีอุณหภูมิสูง และมีแรงโน้มถ่วงสูง เท่าที่เป็นมายังไม่มียอดที่เชื่อถือได้ว่า สสารในสถานะนี้ในเอกภพ แต่ความมีอยู่ของมันก็ไม่ขัดกับกฎวิทยาศาสตร์

14. สนาม (field)

เป็นอีกสถานะหนึ่งของสสาร สนามทางฟิสิกส์ทำให้เทหวัตถุก่อรูปขึ้นได้และถ่ายทอดการกระทำจากเทหวัตถุอันหนึ่งให้เทหวัตถุอีกอันหนึ่ง สนามของแรงโน้มถ่วงและสนามของแม่เหล็กไฟฟ้ารู้จักกันในศตวรรษที่ 19 โฟตอน (Photons) เป็นอนุภาคของสนามแม่เหล็กไฟฟ้าซึ่งแตกต่างจากอนุภาคของสสาร เพราะไม่มีมวลที่หยุดนิ่ง โฟตอนมีอัตราการเคลื่อนที่อย่างคงที่ 300,000 กม. ต่อวินาที ส่วนอัตราการเคลื่อนที่ของอนุภาคของสสารผันแปรแตกต่างกันไป แต่ไม่มากเท่าอัตราของโฟตอน

ความสำเร็จของฟิสิกส์ เคมี และวิทยาศาสตร์สาขาอื่นๆ ในปัจจุบันแล้ว เน้นถึงหลักของสสารนิยมวิชาวิธี ในเรื่องความเป็นวัตถุวิสัยของสสาร เอกภพและความแตกต่างของโลก ความไม่สิ้นสุดของสสาร และความไร้ขอบเขตของความรู้

โลกเป็นสสารอยู่แล้วโดยธรรมชาติ แต่สสารไม่ใช่สิ่งที่หยุดนิ่ง มันเคลื่อนที่อยู่เสมอในกาลและอวกาศ การเคลื่อนที่ อวกาศ และกาล เป็นรูปแบบพื้นฐานของความมีที่อยู่ของสสาร เพื่อที่จะเข้าใจสสารอย่างลึกซึ้ง เราจึงพิจารณารูปแบบเหล่านี้

15. การเคลื่อนที่ หรือการเปลี่ยนแปลงของสสาร

สสารมีอยู่เพราะมันเคลื่อนที่หรือการเคลื่อนที่แสดงให้รู้ว่ามันมีสสาร เช่น ปริมาณมีอยู่ เพราะอนุภาคที่ประกอบกันเป็นปริมาณเคลื่อนที่อยู่เสมอ ถ้าอนุภาคเหล่านั้นไม่เคลื่อนที่ ปริมาณจะมีอยู่ไม่ได้เลย ในทำนองเดียวกัน จะมีเทหวัตถุใดๆ ไม่ได้โดยไม่มีเคลื่อนที่ ถ้าความเปลี่ยนแปลงทางเมตาบอลิซึมระหว่างอินทรีย์กับสิ่งแวดล้อมหยุดลง อินทรีย์ก็ต้องตาย

ไม่เพียงแต่อนุภาคในปริมาณเท่านั้นที่เคลื่อนที่ แต่ปริมาณในโมเลกุล และโมเลกุลในเทหวัตถุก็เคลื่อนที่ด้วย โลกทั้งโลกและดาวพระเคราะห์ต่าง ๆ ก็เคลื่อนที่ในทำนองเดียวกัน อินทรีย์มีชีวิตและสังคมก็เปลี่ยนแปลง ฉะนั้นการเคลื่อนที่จึงเป็นรูปแบบความมีอยู่ของสสาร

การเคลื่อนที่ของสสารเป็นสิ่งสมบูรณ์และนิรันดร์ ส่วนการหยุดนิ่งของสสารเป็นสิ่งสัมพันธ์ เช่นบ้านที่เราอาศัยอยู่ อยู่ในสภาพหยุดนิ่งเมื่อสัมพันธ์กับพื้นโลก แต่มันจะหมุนรอบแกนของโลกและหมุนรอบดวงอาทิตย์พร้อมกับโลก นอกจากนั้นขณะที่เทหวัตถุอยู่ในสภาพหยุดนิ่ง กระบวนการทางฟิสิกส์หรือกระบวนการทางเคมีเกิดขึ้นอยู่ในเทหวัตถุอยู่ตลอดเวลา

สสารนิยมวิภาษวิธีถือว่าการเคลื่อนที่คือความเปลี่ยนแปลงใด ๆ ที่ครอบคลุมกระบวนการทั้งหมดในเอกภพ การเคลื่อนที่มีหลายรูปดังต่อไปนี้คือ

1. การเคลื่อนที่ทางวิทยาศาสตร์ แต่เดิมถือกันว่าเป็นการเคลื่อนที่ของเทหวัตถุในท้องฟ้า แต่ปัจจุบันนี้ถือว่าเป็นการเคลื่อนที่ของสสารทุกชนิด ตั้งแต่อนุภาคขั้นต้นไปจนถึงอินทรีย์มีชีวิต

2. การเคลื่อนที่ทางฟิสิกส์ หมายถึงการเคลื่อนที่ภายในปริมาณ และภายในนิวเคลียร์ของปริมาณ การเคลื่อนที่ชนิดนี้ยังรวมถึงกระบวนการของความร้อน ไฟฟ้า แม่เหล็ก และการเคลื่อนที่ของอนุภาคในของแข็ง ของเหลว และก๊าซด้วย

3. การเคลื่อนที่ทางเคมี หมายถึงการรวมตัวและการสลายตัวของปริมาณ การรวมตัวและการสลายตัวของโมเลกุลที่รวมเป็นสารประกอบทางเคมี ความเปลี่ยนแปลงทางเคมีจะทำให้อิเล็กตรอนภายในปริมาณเปลี่ยนแปลงไปด้วย

4. การเคลื่อนที่ทางชีววิทยา ได้แก่กระบวนการต่างๆ ภายในอินทรีย์มีชีวิต เช่น ความเปลี่ยนแปลงของสสารโปรตีนที่รักษาภาวะสมดุลของกระบวนการเมตาโบลิสม์ระหว่างอินทรีย์กับสิ่งแวดล้อม

5. การเคลื่อนที่ทางสังคม หรือความเปลี่ยนแปลงทางสังคม การเคลื่อนที่ทางสังคมเกิดขึ้นพร้อม ๆ กับสังคมมนุษย์ ลักษณะสำคัญก็คือกระบวนการผลิตทางวัตถุ ซึ่งกำหนดแง่อื่น ๆ ทั้งหมดของชีวิตสังคม

สรุปหลักสำคัญของปรัชญา สสารนิยมวิภาษวิธีของมาร์กซ์ และเอนเงิลส์ดังนี้

1. สสารนิยม ถือว่า ชาติแรกของโลก คือวัตถุ ปรัชญาการณ์ทั้งมวลของโลก คือ สารรูปที่ต่างกันของวัตถุที่เคลื่อนไหว ซึ่งดำเนินตามกฎเกณฑ์แห่งความสัมพันธ์ และพึ่งพากันตามหลักวิภาษวิธี วิวัฒนาการของโลก ย่อมดำเนินไปตามกฎเกณฑ์ของมันเอง โดยไม่ได้อยู่ภายใต้อำนาจของสิ่งที่เรียกว่า “วิญญาณสมบูรณ์” “วิญญาณโลก” หรือความรู้สึกนึกคิดของคน

2. วัตถุและธรรมชาติ ตลอดจนถึงสิ่งที่มีอยู่ทั้งหมดเป็นสิ่งที่มีอยู่โดยอิสระ โดยตัวของมันเอง วัตถุเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นอันดับแรก ความรู้สึกและจิตใจ เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเป็นอันดับสอง เพราะวัตถุเป็นต้นตอของความรู้สึกและความคิด ส่วนความรู้สึกนึกคิดคือภาพสะท้อนของวัตถุ ความรู้สึกนึกคิดของมนุษย์ คือ ผลิตผลแห่งความเจริญของวัตถุ หรือเป็นผลิตผลของสมอง ส่วนสมอง คืออวัยวะรับรู้ของความรู้สึกนึกคิด

3. โลกและกฎเกณฑ์ของโลกเป็นสิ่งที่เราสามารถรับรู้ได้ ความรู้ที่ผ่านการทดสอบจากการปฏิบัติที่เป็นจริงและมาจากความชัดเจน ย่อมเป็นสิ่งที่น่าเชื่อถือ และเป็นสังขรรณทางภววิสัย ไม่มีสิ่งใดในโลกที่เราจะรู้ไม่ได้ คงมีแต่สิ่งที่เรารู้ไม่ถึงซึ่งต่อไปก็อาจค้นพบและรับรู้โดยหลักทางวิทยาศาสตร์กับการปฏิบัติที่เป็นจริงของมนุษย์

คำถามประจำบทที่ 9

1. จงกล่าวถึงวิวัฒนาการแห่งปรัชญาสารนิยมหรือวัตถุนิยมสมัยโบราณ โดยละเอียด
2. จงกล่าวถึงวิวัฒนาการแห่งปรัชญาสารนิยมสมัยใหม่ โดยละเอียด
3. เมื่อท่านได้อ่านหนังสือ “นายทุน” (Das Capital) ซึ่งเขียนโดย คาร์ล มาร์กซ์ แล้ว ท่านเห็นว่า นักปรัชญาคนนี้มีทัศนะอย่างไรบ้าง โปรดระบุและวิจารณ์
4. ท่านเห็นด้วยหรือคัดค้านคำกล่าวของคาร์ล มาร์กซ์ ที่ว่า “แรงงาน คือ พระเจ้า” และ “แรงงานอันยิ่งใหญ่เท่านั้น ที่จะครองโลก” จงวิจารณ์ (Labor is God and only labor will rule the World)
5. ท่านเห็นด้วยหรือไม่กับการที่มีบางคนกล่าวว่า “คาร์ล มาร์กซ์ เป็นนักปราชญ์ผู้รอบรู้” นอกเหนือไปจากนักปฏิวัติผู้ยิ่งใหญ่ จงวิจารณ์
6. ใครเป็นผู้นำความคิดของ คาร์ล มาร์กซ์ มาตั้งเป็น “ลัทธิมาร์กซ์สต์” ในกาลต่อมา
7. สารนิยมวิภาษวิธีของคาร์ล มาร์กซ์ มีสาระสำคัญอย่างไร อธิบาย